

Lovisa stads konstprogram för åren 2024–2030

Innehåll

I.	Inledning	2
	Värderingar och rötter	2
	Mål.....	2
	Den offentliga konstens historia i Lovisa	2
2.	Planläggning och tillstånd	4
	Planläggningen just nu	4
	Karta över detaljplaneområden	4
	Processen för tillfällig konst.....	6
	Processen för bestående konst	7
	Arbetsgruppen för konst samt sakkunnigarbete och val av konstnärer.....	9
	Arbetsgruppen för konst	9
	Sakkunnigarbete inom offentlig konst.....	10
	Upphandling av konst samt val av konstnärer	10
	Beställning av verk av en konstnär	11
	Portföljansökan.....	11
	Parallellt skissupdrag.....	11
	Tävling för inbjudna deltagare	11
	Öppen konståvling.....	12
	Beställningsprocessen	12
	Exempelvis Drottningstranden	12
	Skulpturen Lovisa droppar, på Drottningstranden	12
4.	Om finansieringen av den offentliga konsten i Lovisa.....	13
	Riihimäki	14
	Kangasala	14
	Vasa	15
	Modellerna för finansiering av offentlig konst:.....	15
5.	Invånarnas delaktighet och hörande av invånarna i fråga om Lovisas konstprogram	16
	Evenemangen och kulturlokalerna som mötesplats för konst.....	16
	Kommuninvånarnas delaktighet i konstprogrammet	16
	Slutsatser om konstpromenaderna.....	17
	- Centrumområdet i Lovisa	17
6.	Sammandrag av nyckeltalen.....	20

7. Bedömning och uppföljning	21
8. Ordförråd och begrepp.....	21
9. Ansvarspersoner och instanser	22
10. Arbetsgruppen för konstprogrammet	22
Bilagor.....	24
Bilaga 1 Planerna för de närmaste åren i Lovisa	24
Bilaga 2 Investeringar	25
Bilaga 3 Lovisa stads principer för offentlig konst som placeras utomhus.....	25
Bilaga 4 Om konstpromenaderna.....	28
Bilaga 5 Byarnas berättelse	48

I. Inledning

Lovisa är en pärla vid Finlands södra kust. En stad som är lätt att ta till sitt hjärta. Med hjälp av offentlig konst blir stadsbilden än mer mångfacetterad och trivsamt. Syftet med Lovisa stads konstprogram är att stärka stadsbornas helhetsmässiga välbefinnande genom att integrera konsten i stadsbyggandet. Då konsten målmedvetet och systematiskt integreras i stadsbyggandet blir miljön mer levande samtidigt som trivselt och stadens dragningskraft ökar. Det ska finnas konst där människor i olika åldrar och olika livssituationer vistas, men också där man hoppas att människor ska trivas.

Med hjälp av konstprogrammet vill man garantera att alla får en möjlighet att uppleva kultur på många sätt samt göra konsten till en del av vardagen. Med hjälp av konstplanen skapas också förutsättningar för yrkesmässigt konstnärligt arbete och yrkesmässig konstnärlig verksamhet. Med konstprogrammet förtydligas ansökningsprocessen för konstverk inom stadens olika miljöer, för såväl konstaktörer som tjänstemän.

Värderingar och rötter

Planen för hur staden aktivt och systematiskt anskaffar konst är en förutsättning för att konsten ska kunna integreras i den offentliga miljön.

Stadens planer, stadens strategi och stadens värdegrund stöder konstprogrammet.¹ Strategins värden *öppenhet och gemensamt påverkningsarbete samt kreativitet, mod och flexibilitet* styr beslutsfattandet och det strategiska arbetet. I Lovisa stads program för att främja kulturen och kulturturismen² konstateras att "Lovisa utvecklas som en kulturstad. Var och en erbjuds kulturupplevelser i livets alla skeden. Kultur är inte onödig lyx utan en naturlig del av människornas vardag. Kulturen är en framgångsfaktor som beaktas på alla nivåer av beslutsfattandet i staden. Centrala värderingar: tillgänglighet, jämlikhet, närhet."

Mål

Målet med konstprogrammet är att väcka diskussion om konst och samtidigt utreda konstens betydelse för Lovisaborna. Samtidigt är målet med programmet att systematiskt integrera samtidskonsten i stadens offentliga byggnader och stadens livsmiljö

"I flera undersökningar har det konstaterats att konsten och kulturen har betydelse för människors helhetsmässiga välbefinnande och hälsa samt att konst och kultur också erbjuder möjlighet till delaktighet och gemenskap." (Tule luo taide (Kom och skapa konst (översättning)), Undervisnings- och kulturministeriets publikationer 2019:9)

Den offentliga konstens historia i Lovisa

I dag består den offentliga konsten i Lovisa stad av i huvudsak olika minnesmonument. Med undantag av några få verk finns konstverken i parkområdena i centrum. Så vitt man vet var den första statyn i

¹ och

² (VFN 9.6.2021 § 73, 7.12.2021 § 43, NLIN 27.1.2022 § 7 och STST 21.2.2022 § 40)

Lovisa Walter Runebergs "Ilmarinen smidande månen" som år 1889 restes framför musikpaviljongen i badhusparken. Statyn tog skada och togs därför ner år 1907.

Under de senaste årtiondena har staden dock inte medvetet beställt offentlig konst till stadens konstsamlingar. De äldsta bevarade verken i det offentliga rummet hänför sig till den minneskultur som gäller inbördeskriget år 1918. Arkitekten Eva Kuhlefeldt-Ekelunds frihetsmonument på den norra sidan av torget och Hilding Ekelunds parkelement runt monumentet avtäcktes under stora festligheter 7.4.1928 då det hade gått tio år sedan tyskarnas landstigning i Lovisa.

Också monumentet över de vitas hjältegrav vid den gamla begravningsplatsen i Lovisa har skapats av Eva Kuhlefeldt-Ekelund. I Lovisa finns det sammanlagt ett par tiotal minnestavlor och minnesstenar över krigen samt ungefär tio andra slags minnesmärken. Största delen av dem kan inte klassificeras som konstverk men vissa av dem är reliefer som skapats av konstnärer.

Den första offentliga skulpturen som Lovisa anskaffade till stadsrummet var Jussi Mäntynens fontänstaty Kurkikaivo som avtäcktes år 1950. Verket placerades i den östra ändan av Esplanadparken i Lovisa och tillägnades de långvariga lärarna Artur Relander och Gigge Strandvik. Jussi Mäntynen, som också arbetade som konservator vid Helsingfors universitets zoologiska museum, är känd för sina realistiska djurskulpturer. För Lovisa skapade han dock en byst av Lovisas första borgmästare Jacob af Forselles. Skulptören Matti Haupt skapade år 1964 den byst av Jean Sibelius som bildar ett par med bysten av af Forselles. Verken finns i skvärerna vid ändan av Chiewitzgatan, i närheten av kyrkan.

Bildtext:
Jussi
Mäntynen,
Kurkikaivo
(Bild:
Lovisa
stads
museum)



I Lovisa centrum finns ett verk som inte är ett minnesmärke. Skulpturen "Anne", från år 1972, finns i Hortenskvären och föreställer en liten flicka. Skulpturen är en gåva från vänstaden Horten och kallas ofta för Hortenflickan, eller på norska "Hortenspiken", vilket syftar på en känd skulptur i Horten.

Utanför Lovisa centrum finns åtminstone två offentliga konstverk. I Pernå kyrkby reste församlingen år 1959 en skulptur av Mikael Agricola som är en kopia av det verk av Emil Wikström som försvann under kriget och som restes i Viborg år 1908. I bruksområdet i Strömfors ligger sedan år 2019 verket Kasvunpaikka som är ett gemensamt verk av Taidesepät r.y. Verket består av trästolpar till vilka det har fogats delar gjorda av olika smeder. Den största av dem är Aleksander Sushnikovs skulptur Pohjantähti.

2. Planläggning och tillstånd

Att Lovisa är en gammal stad och en relativt nyligen sammanslagen kommun syns i stadsplaneringen. Flera av de omgivande byarna har egna detaljplaner. De äldsta planerna för stadskärnan är från 1745–46, då staden Lovisa grundades. Vid den tiden låg landsgränsen mot Ryssland alldeles intill Lovisa och man planerade bygga fästningar i staden, fästningar jämförbara med de som förverkligades i Fredrikshamn. Än idag finns det spår i omgivningen av dessa fästningsbyggen, bl.a. bastionerna Ungern och Rosen, samt dammen i Kapellparken.

Utöver bevarandet av fornlämningar och konstruktioner från Lovisas militära tider tryggar planläggningen även andra byggda kulturarv och landskapsbilder i byarna och staden.

Planläggningen just nu

Vid förnyelser av detaljplaner finns goda möjligheter till att bättre inkludera platser för konst i stadsplaneringen och konst i stadsbilden. I de nuvarande stadsplanerna finns angivna platser för traditionell konst, som statyer och fontäner, men ett allt mer varierande konstutbud kräver att man i stadsplanen bättre beaktar nutidskonsten. I de nuvarande stadsplanerna har man sällan tagit ställning till konst, vilket varken hindrar eller förespråkar konst. Ett undantag utgörs av olika objekt med skyddsbeteckningar till vilka konsten måste anpassas. Exempelvis ska Lovisa torg bevaras öppet och skyddade byggnaders fasader bevaras tidsenliga.

Nutidskonst har tidigare funnits längs gator, t.ex. i form av gatu- och väggmålningar samt i form av ljuskonst, och i parker, t.ex. i form av statyer och installationer. Den här typen av tillfällig konst har gett platserna mervärde och skapat intresse, diskussion och uppskattning. Konst i stadsbilden ökar också intresset för att röra sig till fots, vilket bidrar till en livligare miljö och även ökar kommersen vad gäller närliggande service.

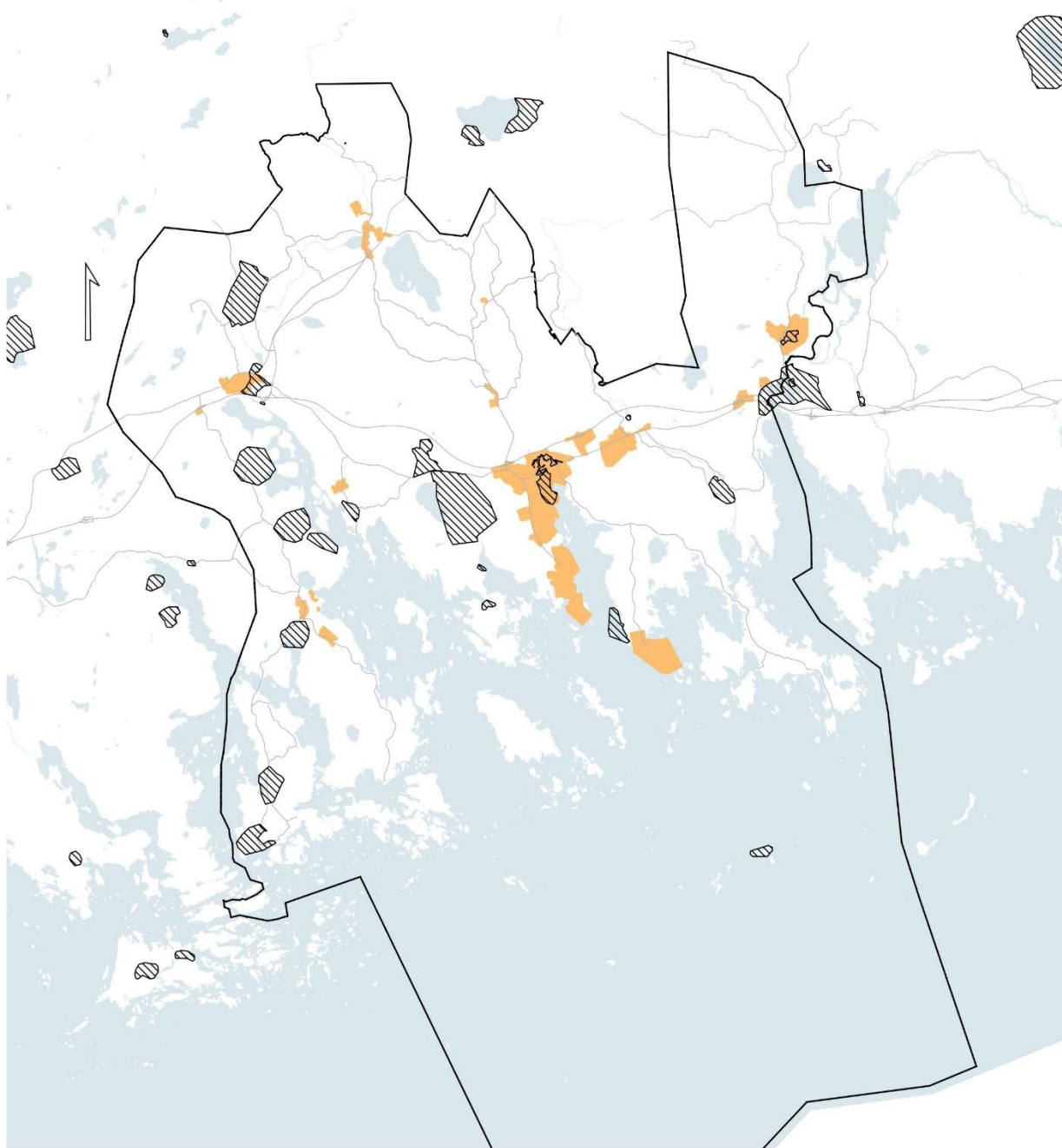
Offentlig konst får helst koncentreras till redan detaljplanlagda tätorter. På så vis är konsten mest tillgänglig för allmänheten och synligast i omgivningen. På detaljplanlagda områden är också naturvärdena sedan tidigare noggrannare utredda. Detta minimerar risken för att konsten inverkar negativt på den lokala floran och faunan. Exempelvis ljuskonst ska helst installeras på redan upplysta områden, såsom i stadskärnan och i byacentrum, för att inte störa nattaktiva djur.

Tillfällig performanskonst som inte stör trafiken eller lämnar spår kräver inte tillstånd, men i övriga fall är det säkrast att utreda huruvida det krävs tillstånd.

För att underlätta ansökningsprocessen har uppgifter samlats om vem som ska tillfrågas om lov beroende på vad för slags konst det är fråga om och var verket ska placeras. Här redogörs också för våra rekommendationer om hur man förbereder ansökan för en snabbare och smidigare ansökningsprocess.

Karta över detaljplaneområden

På kartan nedan är de detaljplanlagda områdena i Lovisa stad markerade med gula fält. De detaljplanlagda områdena innefattar såväl tätorter som områden med mycket fritidsboende. Konstprojekt önskas främst till tätorter men beroende på konstformens natur kan även andra platser som konstnären anser lämpliga för konstverket/ konstformen föreslås. I fråga om de områden på kartan som har markerats med snedstreck krävs utlåtande av Lovisa stads planläggningsarkitekt.

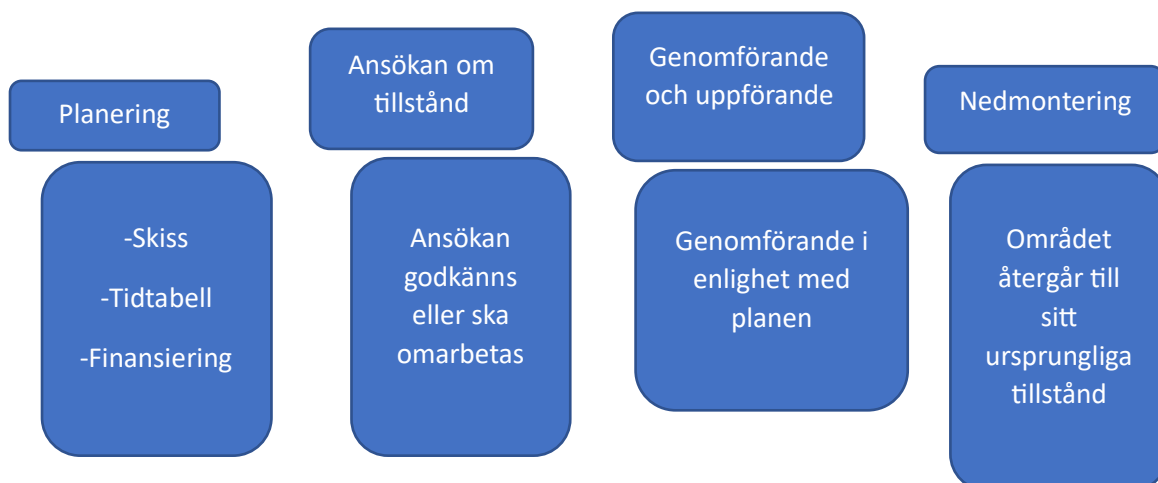


Selitykset, Teckenförklaring

- kuntaraja, komungräns
- asemakaavaalue, detaljplansområde
- RKY, valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö,
RKY, byggd kulturmiljö av riksintresse
- isot tiet, huvudvägar
- vesi, vatten

Processen för tillfällig konst

Ansökan om tillstånd för tillfällig konst är lätt att fylla i och öppen för alla. Utgångspunkten för skapandet och utställandet av ett tillfälligt konstverk är att miljön återställs i ursprungligt skick enligt en överenskommen tidtabell efter den tid då konstverket är utställt löper ut. På basis av skissen och tidtabellen avgör den ansvariga tjänstemannen huruvida projektet kan genomföras.



Tillvägagångssätt för lov

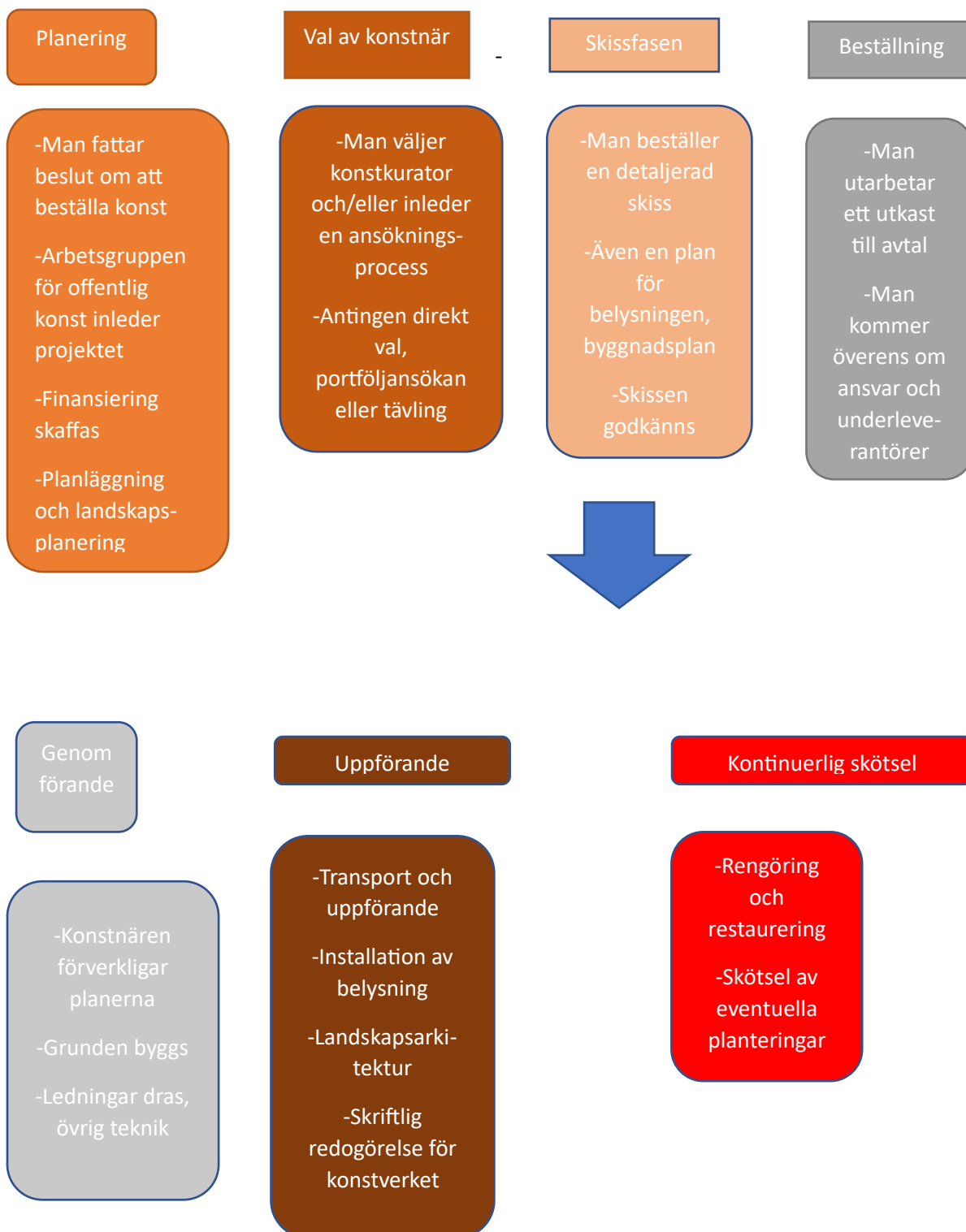
Verkets placering	Förfrågningar om tillstånd	Exempel
Park- och grönområden, rekreationsskogar och övriga naturområden*	Infrastrukturchefen	Kapellparken
Naturskyddsområde	Arbetskyddschefen	
Vattenområden*	Markanvändningsingenjören	Lovisaviken
Gatuområden, torg, öppna platser och liknande	Infrastrukturchefen -ärenden som gäller trafikområden som inte förvaltas av Lovisa stad styrs till Närings-, trafik- och miljöcentralen i Nyland	Rondeller
Offentliga byggnader och stadens fastigheter*	Lokalservicechefen	Skolor och skolgårdar
Alla områden som är viktiga med tanke på stadsbilden samt RKY-områden	Planläggningsarkitekten ger utlåtanden om konstprojektens lämplighet för miljön och hänvisar till rätt tillståndsgivare	Centrumområdet i Lovisa, Strömfors bruk, området vid Pernå kyrka
Tilläggsanvisningar till tjänsteinnehavare: -För konstruktioner krävs åtgärdstillstånd av byggnadstillsynen -Vid behov arrendeavtal, styrs till markanvändningsingenjören -Om det uppstår miljöstörningar ska ärendet styras till miljövårdschefen -*Om det är fråga om ett RKY-område krävs utlåtande av planläggningsarkitekten (RKY - Kulturmiljöer av riksintresse)		

Processen för bestående konst

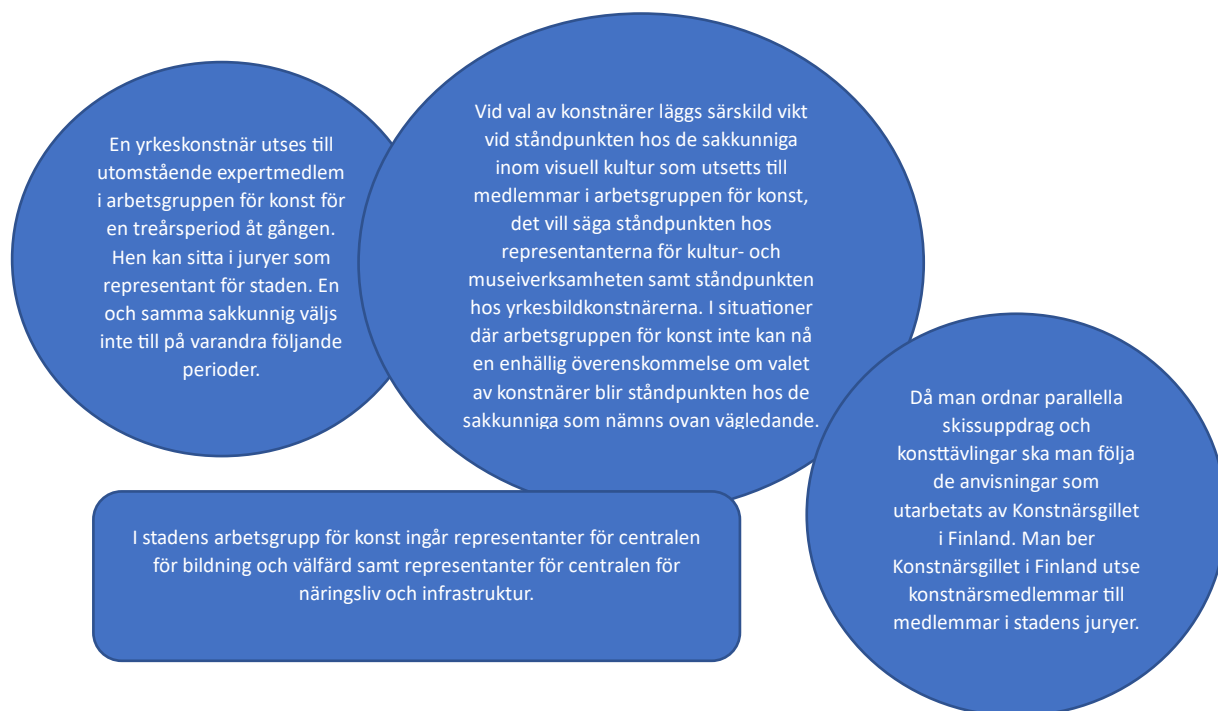
Bestående konst för det offentliga rummet beställs efter noggrant övervägande. De bestående konstverken skapas av yrkeskonstnärer och monteringen av verken planeras noga. Till offentlig konst räknas också minnesmärken om de uppfyller de konstnärliga kriterierna. I annat fall behandlas de utanför ramen för konstprogrammet.

Då ett privat initiativ att placera ett permanent konstverk på en allmän plats uppstår eller inkommer bör genomförandet, uppförandet och all skötsel planeras och genomföras enligt de nedanstående principerna. I dessa fall ska finansieringen och konstnären vara klara. I ett dylikt fall handlar det om en donation där donatorn/donatorerna sköter om planering och val av konstnär ifall konstverket inte redan existerar. Staden har också rätt att vägra ta emot donationer.

Den multiprofessionella arbetsgruppen (välfrdsnämnden 11.5.2021 §62) för offentlig konst behandlar projekt som gäller offentlig konst. Museiintendenten är Lovisa stads kontaktperson.



Arbetsgruppen för konst samt sakkunnigarbete och val av konstnärer



Välfärdsnämnden

11.5.2021

§

62

Bildtext: I Lovisa väljs konstnärer till konstprojekt enligt en modell som grundar sig på kamratvärdering. Till medlemmar i arbetsgruppen för konst utses utomstående sakkunniga med expertkunskap om offentlig konst. Med hjälp av de sakkunniga väljs konstnärerna.

I Lovisa stad bygger genomförandet av offentlig konst och riktlinjerna för konstförvärv på samarbete över administrativa gränser, sakkunnigarbete inom offentlig konst och kamratvärdering som används inom bildkonstområdet. Då offentliga konstverk beställs av yrkeskonstnärer läggs särskild vikt vid konstnärlig kvalitet och konstnärlig mångfald. Vid val av konstnärer läggs särskild vikt vid ståndpunkten hos de sakkunniga inom visuell kultur som utsetts till medlemmar i arbetsgruppen för konst, det vill säga ståndpunkten hos representanterna för kultur- och museiverksamheten samt ståndpunkten hos yrkesbildkonstnärerna. I situationer där arbetsgruppen för konst inte kan nå en enhällig överenskommelse om valet av konstnärer blir ståndpunkten hos de sakkunniga som nämns ovan vägledande. Avtal om förvärv av konstverk upprättas med hjälp av modellavtal som utarbetats av Konstnärsgillet i Finland. I avtalen följs bestämmelser om upphovsrätt inom den visuella branschen. Avtalens skrivs under i enlighet med stadens stadgor.

Vid genomförandet av konstprojekten kan staden till exempel samarbeta med museet med regionalt ansvar, Konstnärsgillet i Finland och professionella konstföreningar i Lovisa.

Arbetsgruppen för konst

År 2021 utsågs i Lovisa stad en sådan arbetsgrupp för konst som verkar över administrativa gränser. Arbetsgruppen ska främja genomförandet av offentlig konst som en del av stadens

bygg- och renoveringsprojekt och kulturproduktion. I arbetsgruppen ingår representanter för centralen för bildning och välfärd samt representanter för centralen för näringsliv och infrastruktur. Arbetsgruppen består av museiintendenten, chefen för kultur- och fritidsväsendet, bibliotekschefen, infrastrukturchefen, stadsarkitekten, stadsträdgårdsmästaren och direktören för centralen för bildning och välfärd. I Lovisa stads principer för offentlig konst står att ungdomsfullmäktige, rådet för personer med funktionsnedsättning och äldrerådet och stadens andra organ kan utse sina representanter till arbetsgruppen. Arbetsgruppen kan vid behov sammankalla sakkunniga inom olika branscher samt höra kommuninvånarna och yrkesverksamma inom branschen då offentlig konst väljs.

Enligt det här konstprogrammet för Lovisa stad 2024–2030 bör en yrkesbildkonstnär med expertkunskaper inom branschen för offentlig konst utses till medlem i arbetsgruppen för offentlig konst. Då en utomstående medlem utses kan staden samarbeta med en förening för yrkesbildkonstnärer som är verksam på området, genom att be föreningens styrelse utse en representant till medlem i stadens arbetsgrupp.

Med beaktande av byggnadsprojektens tidslängd ska en utomstående sakkunnig som utsetts till medlem i arbetsgruppen för konst vara medlem i arbetsgruppen under en tillräckligt lång tid. En yrkeskonstnär som har tillräcklig erfarenhet av fältet för nutidskonst och av offentlig konst utses för en treårig period till sakkunnig inom stadens arbetsgrupp för konst. Personen som utsetts till uppgiften ska ha utbildning på kandidatnivå inom bildkonst och fem års erfarenhet av att vara verksam som yrkeskonstnär.

Man bör vara medveten om att de flesta offentliga konstverk är tredimensionella och att det vid beslutsfattandet om förverkligandet, av verken uppstår frågor om såväl den konstnärliga kvaliteten som materialets hållbarhet, verkets struktur samt uppförandet och monteringen av verket. En yrkeskonstnär som har utsetts till medlem i arbetsgruppen för konst kan sitta i konståvlingsjurys som representant för staden. En och samma sakkunnig kan inte väljas för på varandra följande perioder. Till utomstående sakkunniga betalas mötesarvode i enlighet med de mötesarvoden som fastställts av till exempel det nationellt verksamma Centret för konstfrämjande eller av stiftelsen Pro artibus.

Museiintendenten sammankallar arbetsgruppen och fungerar som sekreterare. Arbetsgruppen och vid behov.

Sakkunnigarbete inom offentlig konst

Planering och koordinering av offentlig konst samt genomförandet av konstprojekt kräver specialkunskaper. Det krävs bred branschspecifik kunskap till exempel då man placerar ut konstverk, identifierar konstformer och väljer konstnärer samt då det gäller avtalspraxis. Då staden har behov av att utarbeta områdesplaner i fråga om konst eller program som gäller konståvlingar eller då staden ska koordinera förverkligandet av konstverken ska kunskap skaffas i form av köpta tjänster eller genom att anställa en sakkunnig inom offentlig konst.

Upphandling av konst samt val av konstnärer

Vid förvärv av unika konstverk ska man följa praxis inom bildkonstbranschen. I egenskap av en paraplyorganisation inom den visuella branschen har Konstnärsgillet i Finland (STS) fastställt

aktuella riktlinjer för genomförande av konstupphandling, konstnärsväl och konstitävlingar. Vid förvärf av engångskonstverk behöver man inte genomföra upphandlingen enligt de för branschen dåligt lämpade bestämmelserna i upphandlingslagen.

"I Finland förvärfar man vanligen offentlig konst genom att använda ett av fem olika upphandlingsätt: öppen tävling, tävling för inbjudna deltagare, parallella beställningar av skisser, portföljansökan eller beställning av arbete av en konstnär. En beställning av arbete av en konstnär kan gälla antingen ett nytt verk eller ett redan existerande verk" (översättning från finska).

Källa: <https://www.artists.fi/fi/taiteilijalle/julkinen-taide>

Konstnärerna väljs till konstprojekten genom direktval och olika ansökningsförfaranden eller genom att ordna konstitävlingar. De olika urvalsmetoder som förespråkas av Konstnärsgillet i Finland bidrar till att främja konstens kvalitet, mångfald samt diversitet bland konstnärerna och är väl lämpade i samband med olika byggprojekt och befintliga resurser. Vid långsiktigt genomförande av offentlig konst är det bra att variera upphandlingsmetoderna och använda de olika möjligheter som finns. När man söker efter en konstnär och vid konstitävlingar kan man förutsätta att de sökande är medlemmar i förbund som lyder under Konstnärsgillet i Finland.

Arbetsgruppen för offentlig konst ger förslag till nämnden på vilken urvalsmetod som skall användas i ett konstanskaffningsprojekt. Vid valet av metod hörs även experter.

Beställning av verk av en konstnär

Arbetsgruppen för konst beställer konstverket direkt av den valda konstnären. Vid valet fästs särskild vikt vid de sakkunnigas synpunkter.

Portföljansökan

Vid portföljansökan utarbetas en annons i enlighet med de anvisningar som Konstnärsgillet i Finland gett. De bildkonstnärer som är intresserade av konstprojektet lämnar en portfölj som innehåller en presentation av konstnärernas kunnande och befintliga konstverk. Bland de portföljer som motsvarar ansökan väljer arbetsgruppen för konst konstnären eller konstnärerna till projektet. Vid valet fästs särskild vikt vid de sakkunnigas synpunkter. Som en utvidgning av portföljansökan kan man ge ett parallellt skissuppdrag.

Parallellt skissuppdrag

Vid ett parallellt skissuppdrag beställer man samtidigt en skiss av samma konstdesignobjekt av några yrkesbildkonstnärer. Arbetsgruppen för konst väljer de konstnärer som ska väljas för uppdraget. Särskild vikt fästs vid de sakkunnigas synpunkter. Man utarbetar ett program i fråga om det parallella skissuppdraget. Med den konstnär som deltar i uppdraget ingår man ett beställningsavtal, man ordnar en gemensam diskussion mellan beställaren och de konstnärer som deltar i uppgiften samt betalar skissarvodena. Förslagen till verk bedöms av juryn. Som upphandlingsmetod möjliggör ett parallellt skissuppdrag en dialog mellan beställaren och konstnären.

Tävling för inbjudna deltagare

Staden följer de tävlingsregler som angetts av Konstnärsgillet i Finland. Man utarbetar ett program för tävlingen för inbjudna deltagare, utser en tävlingsjury och lägger fram programmet för godkännande av styrelsen i Konstnärsgillet i Finland som också utser en representant, en konstnärskamrat, att delta i tävlingen. Staden ber de yrkeskonstnärer som valts av arbetsgruppen för konst att delta i tävlingen. En tävling för inbjudna deltagare är anonym. Till

alla de konstnärer eller konstnärsgupper som lämnat ett bidrag betalas ett arvode. Bland de prisbelönda förslagen väljer staden det konstverk som ska förverkligas och ingår ett beställningsavtal med den valda konstnären.

Syftet med tävlingen är att främja konstnärlig kvalitet och öka konstens synlighet. En tävling för inbjudna deltagare ger en jämförelse mellan flera perspektiv på det konstverk som ska förverkligas. En tävling för inbjudna gäster innebär också att önskade konstnärer deltar.

Öppen konsttävling

Vid en öppen konsttävling följer staden de tävlingsregler som angetts av Konstnärsgillet i Finland. Man utarbetar ett tävlingsprogram, fastställer ett tävlingsarvode, utser en tävlingsjury och lägger fram programmet för godkännande av styrelsen i Konstnärsgillet i Finland. Gillets styrelse utser två konstnärsmedlemmar att delta i tävlingen. Staden offentliggör tävlingsprogrammet och ber yrkeskonstnärer delta i den öppna tävlingen. En öppen konsttävling är anonym. De förslag som är i enlighet med tävlingsprogrammet bedöms av juryn och rangordnas enligt konstnärlig kvalitet. Man ordnar en prisutdelningsceremoni. Alla tävlingsbidrag ställs ut på en utställning. Bland de prisbelönda förslagen väljer staden det konstverk som ska förverkligas och ingår ett beställningsavtal med den valda konstnären. En öppen konsttävling för med sig bred synlighet för konstprojektet och för staden.

Syftet med en konsttävling är att komma över ett brett utbud av konstnärliga föreställningar som tidigare inte har förverkligats samt konstnärligt högkvalitativa och överraskande förslag till konstverk. I och med tävlingen får de valda konstverken och byggnadsobjekten uppskattning.

Beställningsprocessen

Exempelvis Drottningstranden

Drottningstranden i Lovisa är ett helt nytt bostadsområde som blev klart till Bostadsmässan 2023. Området ligger mittemot Gammelstaden i Lovisa, på andra sidan Lovisaviken.

På central plats i Drottningstranden ligger Victoriaplatsen vid vilken också en restaurang/kaféomtomt har planlagts. Dessutom planeras en gästbåtshamn vid den öppna platsen. Den spångrutt som startar vid ändan av den öppna platsen leder från ändan av torget vid Drottningstranden över ett vassruggsområde med biologisk mångfald, och tillbaka till leden för lätt trafik. Platsen håller på att bli områdets själ och hjärta och en plats där människor samlas.

Den allmänna belysningen har planerats för hela det nya området. Belysningen har planerats så att den tar hänsyn till den övriga omgivningen, belysningen bländar inte fotgängare och skymmer inte utsikten för kunder som sitter i kaféet. Belysningen lämnar också utrymme för konstverk.

Skulpturen Lovisa droppar, på Drottningstranden

Centret för konstfrämjande, "Taika", beviljade staden ett understöd på 40 000 euro för att uppföra ett konstverk på Drottningstranden. Stadens egna finansieringsandel av konstverket var 40 000 euro. Konstverket Lovisa dropparna av Tapio Haapala restes i juni 2023 på Victoriaplatsen.

Frei Zimmer kuraterade valet av konstnär och en sakkunnig grupp bestående av en skulptör, utsedd av Finlands konstnärsförening, två konstnärer, en arkitekt, museiintendenten och projektchefen valde konstnär Tapio Haapala till att planera en skulptur till torget.



4. Om finansieringen av den offentliga konsten i Lovisa

Marjukka Korhonen

I Finland utgörs det vanligaste sättet att genomföra offentlig konst av kommunens beslut att förbinda sig till procentprincipen. Det betyder att organisationen lägger ungefär en procent av byggnadsprojektets finansiering på konst. Procentprincipen fick sin början som en modell för finansiering av konst i början av 1920-talets Europa. I Finland togs modellen i bruk först på 1960-talet på grund av kriget. Den nationella rekommendationen tillämpas numera av 79 kommuner, det vill säga av 28 procent av kommunerna i Finland (1), och den procentandel som används till konst varierar kommunvis mellan 0,5–2 procent. Man kan förbinda sig till procentprincipen i fråga om allt byggande eller från fall till fall då det gäller större byggprojekt, till exempel skolor och daghem. Källa: (1) Årsrapporten om offentlig konst 2023, Centret för konstfrämjande

Utöver de ovan nämnda modellerna har man i kommunerna i Finland under de senaste 15 åren skapat sådana modeller för finansiering av offentlig konst som motsvarar städernas budget och förändringarna inom byggbranschen. I Fiskehamnen i Helsingfors tog man på 2010-talet i bruk en sådan modell för finansiering av offentlig konst som baserar sig på ett pris per kvadratmeter våningsyta (kem2). I Fiskehamnen fastställdes en avgift på 10 euro/kem2. Modellen används bland annat i Västra åstranden i Borgå, 20 euro/kem2, Stationsstranden Asemanranta i Tavastehus, 8 euro/kem2, och i Ådal i Sibbo, 4

euro/kem2. Avgiften tas ut hos byggaren i samband med försäljningen av byggrätten genom att till priset per kvadratmeter våningsyta lägga till en avgift för genomförandet av offentlig konst. Betalningen och användningen av dessa medel gäller oftast inte ett och samma år. Sådana kem2-medel som anslagits för offentlig konst öronmärks i stadens budget av denna orsak för att användas under det år då projektet för offentlig konst är verksamt. Man bör notera att det kan vara fråga om en tidsspann på några år.

I stadens försäljnings- och överlåtelseavtal läggs till en skyldighet att förverkliga offentlig konst. Bestämmelserna i avtalsvillkoren för överlåtelse och försäljning av en tomt utarbetas av stadsgeodeten. I samband med tillståndsansökningarna ger arbetsgruppen för konst ett utlåtande om planeringen av den offentliga konsten för dessa objekt, om den konstnärliga kvaliteten och om lämpligheten med tanke på stadsbilden.

Man kan ansöka om anslag för förverkligande av offentlig konst hos olika instanser. Bland annat. Taiko beviljar årligen specialanslag för olika konstprojekt i enlighet med procentprincipen. Ett offentligt konstprojekt kan också utvecklas som en del av ett Leader-projekt.

Vid utarbetandet av konstprogrammet intervjuades de personer inom Kangasala, Riihimäki och Vasa som är ansvariga för den offentliga konsten. De ombads lämna information om de modeller för finansiering av offentlig konst som används i städerna. I dessa städer består finansieringen av offentlig konst av flera olika finansieringskällor.

Riihimäki

I Riihimäki förverkligas offentlig konst i huvudsak med stadens investeringsanslag. Då det gäller kultur förverkligas konst delvis också med anslag för driftsekonomi och med arvsmedel. I Riihimäki har man också tidvis kunnat använda privat finansiering som har erbjudits av företagssamarbetsparter. För att utveckla den offentliga konsten och för tävlingar har man dessutom fått övrig offentlig finansiering, såsom Undervisnings- och kulturministeriets projektanslag och Taikes specialunderstöd för konstprojekt i enlighet med procentprincipen. Riihimäkis årsbudget för offentlig konst består av många olika delar och varierar från år till år.

a) Av stadens egna bygginvesteringar, det vill säga den totala kostnaden per objekt för nybyggnads-, ombyggnads- och renoveringsprojekt i fråga om stadens byggnadsbestånd, anvisas cirka 1 procent för förverkligandet av offentlig konst.

b) Cirka 1 procent av arbetsprogrammet för byggande och reparation av stadens gatu- och parkområden, det vill säga programmet för kommunaltekniska investeringar, anvisas årligen för genomförandet av offentlig konst som huvudsakligen koncentreras till en utvald infrastrukturplats.

c) Av vinsterna av försäljning av sådana stadsägda tomter som är ämnade för boende anvisas 1,5 procent för genomförande av konst.

d) Av de arvsmedel som stadens evenemangs- och kulturtjänster har till sitt förfogande kan man vid behov och på vissa villkor avsätta medel för förverkligande av offentlig konst.

e) För stadens kulturbidrag anvisas ett anslag på ungefär 2 000 euro för att stöda husbolagens projekt för offentlig konst.

f) Offentlig konst kan också förverkligas i samarbete med en privat finansiär, till exempel ett affärsverk. Summorna varierar.

g) Offentlig konst kan förverkligas också med annan offentlig finansiering, till exempel med projektfinansiering och specialbidrag.

Kangasala

Enligt Kangasalas miljö- och konstprogram Lumoava Kangasala – ympäristö- ja taideohjelma (har utarbetats 2019) tar staden i bruk tre redskap för att förbättra kvaliteten på den offentliga konsten och miljön: procentprincipen, förtrollningskostnad och självständiga projekt. Enligt programmet används 0,5–1,5 procent av finansieringen av betydande infrastruktur- och husbyggnadsprojekt (nybyggen och renovering) till att förbättra kvaliteten på den offentliga konsten och miljön. Enligt programmet är förtrollningskostnaden 2 procent av priset för byggrätten på tomten (avtal om överlåtelse av tomt). Av detta används 95 procent på det område där avgifterna har tagits ut och 5 procent till att genomföra självständiga projekt. Av de självständiga projekten utgörs 70 procent av varaktig konst och grönområden, 15 procent av tillfällig konst och 15 procent av evenemang i det offentliga rummet. De investeras i annat än investeringar och områdesbyggande. Staden reserverar i sin budget en summa som är i enlighet med åtgärdsplanen för att förverkliga självständiga projekt inom ramen för kultur- och fritidstjänsternas driftsekonomi.

Källa: https://www.kangasala.fi/wp-content/uploads/2020/11/Lumoava_Kangasala_2020.pdf

Vasa

Vasa I Vasa bygger den offentliga konsten på olika metoder. Planeringen av den offentliga konsten hänför sig ofta till områdesplaneringen, men i till exempel Travdalen planerades förverkligandet av konsten som en del av ett projekt för områdesplanering. Den offentliga konsten föregås ofta av olika initiativ och i initiativen ingår olika finansieringsmodeller. Kommunaltekniken deltar ofta i konstupphandling som gäller det offentliga rummet, till exempel till den del det gäller byggande av fundament. Ibland är deltagandet mer omfattande. Sådan konstupphandling som utgör en del av planeringen av det offentliga rummet styrs vanligtvis av en arbetsgrupp som består av Österbottens museum samt planläggningen och kommunaltekniken. En allt viktigare roll spelas också av kulturväsendet i Vasa stad som nu har huvudansvaret för utvecklingen av konstprogramarbetet. Oliver Schulte-Tigges, planlägningsarkitekt, Vasa stad. I Vasa stad används procentprincipen i enskilda fall som modell för finansiering av offentlig konst. I Travdalen används ett pris per kvadratmeter våningsyta/kem2 och då det gäller små objekt används självfinansiering inom driftsekonomi samt extern finansiering som beviljas av stiftelser. För att säkerställa att offentlig konst genomförs inom ramen för olika byggprojekt är det bra att på ett mångsidigt sätt utnyttja finansieringsmetoder och förpliktelser. Det rekommenderas att man då man beslutar om genomförandet av offentlig konst tar i bruk mångsidiga modeller och förpliktelser för att finansiera stadens konstprojekt. Dessa modeller, såsom procentprincipen, priset per kvadratmeter våningsyta, procentandelar av investeringar, villkor för försäljning och överlåtelse av tomter, företagssamarbete och olika ansökningar om finansiering kan tillämpas på ett mångsidigt sätt. Också sakkunnigarbetet för den offentliga konsten bör man överväga att finansiera inom ramen för genomförandet av offentlig konst.

Modellerna för finansiering av offentlig konst:

- procentprincipen
- procentandel av investeringar
- andel av driftsekonomi
- pris per kvadratmeter våningsyta/kem2
- förpliktelser som ingår i villkoren för försäljning och överlåtelse av tomter
- procentandel av priset för byggrätten på tomterna
- andel av vinsten av tomtförsäljning
- företagssamarbete
- stöd, specialbidrag och projektfinansiering

För att säkerställa att offentlig konst genomförs inom ramen för olika byggprojekt är det bra att på ett mångsidigt sätt utnyttja finansieringsmetoder och förpliktelser. Det rekommenderas att man då man beslutar om genomförandet av offentlig konst tar i bruk mångsidiga modeller och förpliktelser för att finansiera stadens konstprojekt. Dessa modeller, såsom procentprincipen, priset per kvadratmeter våningsyta, procentandelar av investeringar, villkor för försäljning och överlåtelse av tomter, företagssamarbete och olika ansökningar om finansiering kan tillämpas på ett mångsidigt sätt. Också sakkunnigarbetet för den offentliga konsten bör man överväga att finansiera inom ramen för genomförandet av offentlig konst.

5. Invånarnas delaktighet och hörande av invånarna i fråga om Lovisas konstprogram

Evenemangen och kulturlokalerna som mötesplats för konst

Ett av målen med konstprogrammet är att göra konsten lättillgänglig för alla. Kultur- och konstlivet som helhet bör beaktas som en del av konstprogrammet och den offentliga konsten. Mångsidiga evenemang är en viktig del av kulturlivet i Lovisa.

Det ska vara flexibelt att ordna såväl små som stora evenemang. Trots att den egentliga konsertsalen erbjuder goda förutsättningar för scenkonst kan man inom ramen för annan regional utveckling flexibelt tillgodose de krav som olika evenemang ställer. I fråga om de objekt som utvecklas ska man ta i beaktande de krav som en eventuell evenemangsverksamhet ställer. Att ta dessa krav i beaktande betyder i sin enklaste form att man till exempel ser till att det finns tillgång till elektricitet. Elektricitet möjliggör många olika typer av verksamhet, allt från små konserter till gatukök. Till exempel då det gäller samhällskonstverk som genomförs vid olika evenemang eller arbetsverkstäder bör man i fråga om själva konsten och i fråga om verksamheten för barn och skolungdomar hitta en egen plats inom kommunens rika kulturverksamhetsfält. En samlingsram för mångsidig verksamhet kan också utgöras av en plats där man kan ställa ut verk. En sådan plats kan till exempel vara utställningsvitriner i biblioteken eller en betongvägg som ungdomarna får måla fritt på. Förmånliga lokaler förbättrar kommunikationen mellan olika branscher samt förstärker gemenskapen, och invånarna erbjuds två olika slags kulturlokaler: lokaler för egna föreställningar samt tomma lokaler som konstnärer och forskare kan använda för nyttobruk.

Kommuninvånarnas delaktighet i konstprogrammet

För att också kommuninvånarna ska kunna vara delaktiga i konstprogrammet på ett öppet och demokratiskt sätt, måste det finnas tillräckligt med sätt att vara delaktig på, och tillräckligt många hörandetillfällen. Och invånarna ska göras delaktiga, oberoende av boplats och åldersgrupp.

1. Konstenkät, öppna konstpromenader samt publikdiskussioner som branschöverskridande expertsamarbete

Under hösten 2022 kartlades i Lovisa med hjälp av en kartbaserad enkät – en Maptionnaire – invånarnas önskemål och tankar om den offentliga konsten i hela Lovisanejden. Förslag och kommentarer kunde lämnas så att respondenten inte kunde identifieras. I enkäten bad man kommuninvånarna märka ut objekt på kartan och berätta om vilka önskemål de har om den offentliga konsten i fråga om dessa objekt. Man fick in knappt 300 svar.

[illegible]

Resultatet av enkäten granskades i fråga om centrumområdet under våren 2023. Först gick man igenom alla förslag tillsammans med planläggningsexperterna på så sätt att varje förslag behandlades för att sedan eventuellt buntas ihop med liknande önskemål. På basis av dessa planerades tv öppna konstpromenader som ska genomföras på centrumområdet. Man planerade också att man under konstpromenaderna kan diskutera programmet samt frågor som dyker upp under promenaderna.

Under våren 2023 genomfördes två konstpromenader i centrum, och i september-oktober i Forsby och Pernå. Konstpromenaderna i Strömfors genomförs under 2024. I fråga om ett par enskilda platser ordnas också diskussioner.

- Centrumområdet i Lovisa

Den första konstpromenaden genomfördes 15.5.2023 och den andra konstpromenaden med efterföljande diskussion genomfördes en vecka senare, 22.5.2023.

Inte under en enda konstpromenad hann man besöka alla önskade platser men de objekt som inte låg längs rutten behandlades antingen under promenaden eller under det efterföljande diskussionstillfället. Såväl Strandparken som Olssonsparken är centrala fritidsplatser och helhetsplaneringen av dem är under arbete, så också synpunkten på konst passar bra in i de mer omfattande renoverings- och ombyggnadsplanerna. Också tidigare gjorda eller beställda planer för parkerna väckte positiv diskussion. I bilaga 3 finns exempel på ritningar av Strandparken och Olssonsparken av vilka framgår att också i planeringsskedet har konsten och trivselfaktorerna beaktats som en del av helheten.

De som deltog i konstpromenaderna 15.5 och 22.5.2023 ansåg att det är viktigt att konstverk placeras i daghem och skolor. Störst intresse och mest diskussion väckte under bägge promenaderna dock de utomhusområden som är öppna för alla och där konst placeras, såsom parker och torg. Dessa områden inverkar på stadsbilden och är tillgängliga dygnet runt och året runt. De är inte tillgängliga endast för en begränsad målgrupp. Under promenaderna och diskussionerna väcktes också tanken om hur staden ser ut från olika håll. Också konstverkens storlek väckte diskussion – ett enskilt litet verk sticker nödvändigtvis inte ut i landskapet på önskat sätt medan ett stort konstverk å sin sida inte bara måste passa in i den omgivande miljön utan samtidigt också sticka ut på ett bra sätt. För invånarna representerar konsten snarare element som ökar trivselen och utvecklar stadsrummet.

En viktig målsättning med konstprogrammet är att upprätthålla den gemensamma diskussionen om utvecklingen av områdena också ur konstens synvinkel – till exempel planering av parker som helhet med beaktande av motion, konst, organismer och övriga faktorer. Under promenaderna – både i och med planeringen och diskussionerna – blev det mycket tydligt att frågorna hittills har planerats vid olika bord en liten bit i taget, utan ett gemensamt mål. Genom att koppla samman den offentliga konsten och alla dess möjligheter med alla bygg- och renoveringsprojekt kan man samtidigt göra invånarnas önskemål hörda och i mån av möjlighet förverkliga önskemålen – att beakta dem i efterhand är mångdubbelt svårare och dyrare. Som exempel på detta kan nämnas de önskemål som uttrycktes under promenaden och som gällde området och bron vid Helsingforsvägen samt hur dessa önskemål kan fogas samman med också större planer då vägen blir föremål för en större renovering. Renoveringens omfattning inverkar på hurdan helheten blir och på vilket sätt det nu lönar sig att börja planera helheten med tanke på det centrumdaghem som färdigställs år 2025 och med tanke på dem som använder sig av daghemmets tjänster – det lönar sig att öka säkerheten på gångvägarna till den del det gäller belysningen, att höja trivselen med hjälp av gatukonst och så vidare.

Under promenaderna fördes många bra diskussioner om konsten och stadsbilden. Bland annat Tranparken fick beröm för sin skönhet och sina planteringar. Man önskade uttryckligen att det ska finnas tillräckliga medel i planteringsbudgeten – med hjälp av planteringar kan man framhäva de olika årstiderna och sålunda öka objektens attraktivitet året runt.

Man önskade att det ska finnas bänkar och planteringar i närheten av konstverken. Man ansåg att dessa ökar livfullheten i staden. Man önskade också att olika åldersgrupper ska beaktas på de gemensamma områdena. Man tyckte det skulle vara intressant att föra samman verksamheter som är ämnade för olika åldersgrupper.

De områden och idéer som väckte intresse kräver mångprofessionell planering och utveckling. Det är gott att spendera tid där det finns konst då grönområdet, rutterna, belysningen, miljöstrukturer samt den offentliga konsten genomförs inom ramen för en gemensam planering som beaktar de olika delområdena. Promenadernas effektivitet förstärktes av en mångsidig helhet som kombinerar både

offentlig konst och områdesplanering. Man bör fortsätta ordna mångprofessionella publiktillfällen under hösten.

Slutsatser om konstpromenaderna

Forsby och Pernå

Konstpromenaderna i Forsby och Pernå genomfördes 4.10 och 18.10 2023. Forsby konstpromenad karta hittas i bilaga 3. Promenaden i Pernå startade och slutade i biblioteket och ingen ruttkarta har uppgjorts. I bilaga 3 finns en skärmdump gällande önskeplatserna.

I Forsby låg invånarnas önskemål främst vid stranden av ån och forsen, eller i närheten av skolan. Önskemålen handlade om att förbättra trivselen, att göra ån synligare bakom det förbuskade växtbeståndet samt bättre belysning. I närheten av stranden önskas platser där man kan sätta sig ned och beundra vyerna, och där bron korsar forsen önskade sig flera invånare belysning vid Askolins slott – belysning av bron eller forsen – och många önskade även att den bänk som finns på andra sidan vägen lyfts fram. Detta kan genomföras på det sätt som föreslagits – Askolins minnestavla i sten, belysning av den samt rensning av växtbeståndet kring bänken. Man önskade att bruk- och sågverksamhetens historia ska lyftas fram och att den stig som ligger bredvid skolan ska tas i bruk för konst genom varierande utställningar för skoleleverna.

I fråga om Forsby i övrigt önskade man att elskåpen ska förseras med målningar som lyfter fram lokalhistorien, samt en park uppkallad efter Fredrika Wilhelmina Carsten där det kunde finnas sådana växter som hon beskriver i sin roman från 1840. (Romanen Murgrönan.) Olika typer av projekt i fråga om elskåpen är lätta att genomföra.

I Pernå var önskemålen få, men liksom i Forsby önskade man att friluftsplatser görs trivsammare, att den lokala historien lyfts fram samt att lokala konstnärer på något sätt lyfts fram. Under diskussionerna lyfte man fram tanken om att låta området bredvid skolan och det nuvarande museet vara en park. Då skulle det vara möjligt att genomföra invånarnas önskemål om en lek-, motions- och fritidsplats. I samband med förnyelsen är det möjligt att fundera på belysning, de gammaldags växterna på området samt områdets medeltida historia.

Det är också möjligt att lyfta fram konst av den lokala konstnären Inge Löök – till exempel genom kvinnogestalter på överraskande platser, eller genom en sådan skylt gjord av Löök som informerar om den lokala historien.

2. Om delaktighet i fråga om offentliga och halvoffentliga lokaler

De som arbetar i lokalerna och de som uträttar ärenden där ska göras delaktiga vad gäller lokalerna. Exempelvis det nya daghemmet: projekt för ökad delaktighet som genomförs tillsammans med barn och som gäller konst – hur man beaktar barnens önskemål inom ramen för det nya byggprojektet, genom ett professionellt lett samhällskonstprojekt/projekt av gemenskapskaraktär. Mer information om tidtabellen finns i Bilaga I.

- Tidtabellen för byggandet av det nya daghemmet, man ser till att det finns en konstbudget samt låter såväl barnen som daghemmets personal komma med idéer samt välja konsten till daghemmet.
- Bibliotekets tidtabell – bibliotekets besökare och personal tas med
- Idrottshallens tidtabell – hallbesökarna tas med redan i planeringsskedet (barnens synvinkel, ungdomarnas synvinkel, de vuxnas synvinkel – färger, akustik, ingång, belysning och så vidare).
- Det utarbetas en plan i fråga om de övriga offentliga lokalerna – eller görs upp en plan för när den kommer att utarbetas/preciseras. Nybyggnader samt redan existerande

byggnader där man önskar flera konstverk (ungdomslokaler, skolor, det nya biblioteket, den nya idrottshallen)

3. Möjlighet att kommentera konstprogrammet

I enlighet med nuvarande praxis i fråga om demokratin i kommunen ska de yrkeskonstnärer som bor på området samt invånarna erbjudas möjlighet att kommentera konstprogrammet innan det fattas beslut om programmet.

6. Sammanfattning och slutsatser

En kommun med en rik historia har inte endast ett rikt kulturarv att värna om utan ska också genom nya kulturproduktioner skapa möjligheter för nutidskonsten att lämna avtryck. Den nya konsten speglar dagens värld och kommande generationer kan förundra sig över den och njuta av den.

Konstprogrammets viktigaste uppgifter:

1. Att skapa praxis och modeller för finansiering av nutidskonst

- genom att tillämpa procentprincipen alltid när kommunen bygger nytt eller grundligt renoverar gammalt, procentandelen kan variera mellan 0,5 och 1,5 procent
- genom att ta ut ett pris per kvadratmeter våningsyta (m²-vy) då kommunen säljer byggrätt till ett byggbolag (gäller inte små privatbostäder)
- genom att anvisa 0,5–1,5 procent av försäljningsvinsten för tomter till konst
- genom att använda andra metoder än eventuella arvsmedel, genom att samarbeta med privata finansiärer eller genom att ansöka om understöd, till exempel hos Centret för konstfrämjande.

2. Att skapa rutiner för förvärv av konst och för val av konstnärer

I kommunen gäller Lovisa stads principer för offentlig konst som placeras utomhus. Dessa principer fastställer vilka principer kommunen ska iaktta vid förvärv av konst eller då kommunen får en donation, samt på vilka olika sätt konstnärer väljs för att utforma ett konstverk.

3. Att komma ihåg konstens betydelse vid planläggning och möjliggöra placering av konst på olika håll i kommunen

4. Att delaktiggöra och lyssna på invånare och konstnärer inom olika konstarter

- Invånarna kan delaktiggöras genom enkäter, konstpromenader, olika diskussioner med allmänheten och via byaföreningar.
- Konstprogrammet förpliktar kommunen att utse en bildkonstnär till arbetsgruppen för konst för en treårig period åt gången.
- De förslag som kommit fram i invånarenkäter utnyttjas.

5. Uppföljning, bedömning och uppdatering

- Kultur- och fritidsnämnden övervakar att de förfaranden som anges i konstprogrammet följs.
- Arbetsgruppen för offentlig konst (VFN 11.11.2020 § 119) uppdaterar programmet vid behov eller vart fjärde år och lägger fram det uppdaterade programmet för kultur- och fritidsnämnden för behandling.
- Konstprogrammets effekter följs upp med olika trivselmätare, enkäter och respons.

Arbetsgruppen ser det som viktigt att Lovisa bestämmer på vilka olika sätt staden satsar på offentlig konst, att principerna för konstsatsningarna införlivas i stadens rutiner och att man har en plan för utvärdering och uppföljning av hur satsningarna lyckats och genomförts.

Arbetsgruppen anser att det är viktigt att Lovisa bestämmer på vilka olika sätt staden satsar på offentlig konst, att principerna för konstsatsningarna införlivas i stadens rutiner och att man har en plan för utvärdering och uppföljning av hur satsningarna har lyckats och genomförts.

7. Bedömning och uppföljning

Efter att konstprogrammet har godkänts ser staden till att det konstprogram som fullmäktige har godkänt förankras så att stadens organisation i sin helhet är medveten om programmet och dess målsättningar. I staden framskrider man i enlighet med planen i konstprogrammet. Konstprogrammet ska uppdateras allteftersom det genomförs. Museiintendenten sammankallar vid behov arbetsgruppen för offentlig konst (VFN 16.11.2020 § 119). Konstprogrammet ska beaktas i stadens årliga budget. I fortsättningen följer fullmäktige med genomförandet av konstprogrammet med hjälp av årliga budgetmål och mätare. Man kan använda exempelvis följande mätare:

- Antalet bestående offentliga verk som staden förvärvar / år
- Det pengabelopp som staden använder / år

8. Ordförråd och begrepp

Offentlig konst

Lovisa stads principer för offentlig konst som placeras utomhus har bifogats. Där anges bland annat på vilket sätt tillfällig konst skiljer sig från bestående konst.

Procentprincipen

Flera kommuner i Finland har gått in för att tillämpa den så kallade procentprincipen. En procent av byggkostnaderna i anslutning till uppförandet av större offentliga byggnader ska enligt principen användas till konst. I Lovisa har procentprincipen ännu inte tillämpats. I fortsättningen ska alla nya byggprojekt och renoveringar följa procentprincipen. När ett nytt byggprojekt inleds bestäms vilket beloppet bör vara, i euro per kvadratmeter byggnadsyta. Beloppet ska skrivas in i projektplanen. När tomtöverlåtelse sker eller ett kontrakt görs upp samlas det angivna procentbeloppet in och placeras i en konstfond.

Kuratering

En kurator kommer med förslag på ett visst antal konstnärer för ett bestämt verk. Konstnärerna väljs utgående från de behov och önskemål som har uppkommit. Kuratorn kan även stöda konstnären under processen och se till att verket blir fullbordat.

Allmänna anvisningar i fråga om konstverken

Det hänvisas till principerna för offentlig konst, principerna har bifogats

9. Ansvarspersoner och instanser

VEM	VARIFRÅN	BESLUT/HANDLING
Arbetsgruppen för offentlig konst	Att ta emot konstförvärv	Principer för offentlig konst
	Konstplacering av konstförvärv	
Tjänsteinnehavare	Beslut enligt förvaltningsstadgan:	Förvaltningsstadgan
	Skötsel och underhåll av konstverken	Principer för offentlig konst
Arbetsgruppen för offentlig konst	Uppföljning av konstprogrammet	
FULLMÄKTIGE OCH NÄMNDERNA	Budget	

10. Arbetsgruppen för konstprogrammet

Följande arbetsgrupp har utsetts att bereda konstprogrammet:

- Björkman-Nystén Nina, förtroendevald (NLIN 27.1.2022 § 7)
- Bäckman Mona Stadsträdgårdsmästare (VFN 7.12.2021 § 43)
- Eriksson Leif, kulttuuri- ja vapaa-aikatoimen päällikkö (VFN 7.12.2021 § 43)
- Isotalo Arja, ordförande i stadsstyrelsen (STST 21.2.2022 § 40)
- Karppi Päivi, kulturproducent (VFN 7.12.2021 § 43)
- Kinnunen Kirsi, direktör för centralen för bildning och välfärd (VFN 7.12.2021 § 43)
- Longhurst Agneta, kulturproducent (VFN 7.12.2021 § 43)
- Okkonen Niina, projektchefen för bostadsmässan i Lovisa (VFN 7.12.2021 § 43)
- Rosendahl Ulrika, museiintendent (sekreterare) (VFN 7.12.2021 § 43)
- Söderholm Li-Lo, förtroendevald (ordförande) (VFN 7.12.2021 § 43)

Dessutom har följande tjänsteinnehavare bidragit till konstprogrammet:

- Peltola Suvi, planeringsingenjör
- Qvis Lotta, planlägningsarkitekt

Då konstprogrammet har utarbetats har man hört också följande personer:

- Rosenberg Thomas, ordförande för välfärdsnämnden

- Korhonen Marjukka, skulptör och sakkunnig inom offentlig konst

Bilagor

Bilaga 1 Planerna för de närmaste åren i Lovisa

Lovisa stads investeringsplan (FM 14.12.2022 § 107) i fråga om budgeten och ekonomiplanen för åren 2023-2025 innehåller bland annat följande:

- Daghemmet (färdigställs år 2025). I projektplaneringen har procentprincipen beaktats
- Idrottshallen (färdigställs år 2026)
- Biblioteket (färdigställs år 2028)
- Isnäs skolcentrum (färdigställs 2025)
- Grundläggande renovering av Generalshagens skola (färdig år 2025)

Budget och ekonomiplan för åren 2023–2025 (FM 14.12.2022 § 107) har bifogats till detta konstprogram.

ÅR	Område	Objekt 1	Objekt 2	Objekt 3
2023	Drottningstranden	Den öppna platsen		
2024–	Centrum	Daghemmet	Idrottshallen	Biblioteket
2025– 2027	Byar och stadsdelar	Objekten väljs och utvecklas på basis av invånarenkäten, idéverkstäder och övrig respons. Se ”Invånarnas delaktighet i konsprogrammet”		
2028–	Enligt det uppdaterade programmet			

Bilaga 2 Lovisa stads principer för offentlig konst som placeras utomhus

(Välfärdsnämnden 11.5.2021 § 62)

Lovisa stad erbjuder då och då konst som ska placeras i det offentliga rummet. Mottagning av ett verk, precis som också systematiskt och långsiktigt underhåll av verket, kräver mycket arbete. Det är viktigt att skapa principer för offentlig konst som motsvarar stadens strategi och som tillämpas såväl på verk som placeras utomhus som på verk som placeras inomhus. Stadens interna principer och roller ska vara klara och motsvara branschens rekommendationer. Det lönar sig att på ett omfattande sätt utnyttja kulturens och konstens synvinkel i hela stadens utveckling och tväradministrativa samarbete.

Med offentlig konst avses konst som har skapats för en bebyggd offentlig eller halvoffentlig miljö och som vanligtvis är tillgänglig för allmänheten. Den offentliga konsten ökar för sin del stadens attraktions- och kvarhållningskraft och förbättrar värdet på och identiteten för byggnader, lokaler och områden. Utmaningar för den offentliga konsten är bland annat brister på professionellt beslutsfattande, osäkerhet om arbetsfördelning, konstens hållbarhet i miljön, underhålls- och reparationskostnader samt möjliga estetiska tvister och ändringar i smaken över tiden.

I Lovisa stad förvaltar museiväsendet den offentliga konsten som placeras inomhus. Museiintendenten beslutar enligt förvaltningsstadgan om den konst som placeras inomhus i staden och som samtidigt tas in i museets samlingar. Samlingarna består av föremåls-, foto- och konstsamlingar. Utöver i museet finns verk utställda i stadens olika fastigheter. Verken i stadens konstsamling har ofta någon koppling till Lovisa. Museets samlingspolitiska program färdigställs under 2021, och i programmet definieras principerna för utökande av konstsamlingarna.

Till Lovisa stads konstsamling ska i framtiden fogas också konstverken på offentliga platser, det vill säga skulpturer och minnesmärken. Då är dokumentation över verken och deras uppgifter sparade i samlingsförvaltningssystemet. Infrastrukturförvaltningschefen svarar för underhållet av den konst som placeras utomhus i staden.

Principerna för offentlig konst behövs så att konsten (som omfattar bland annat stadens konstförvärv samt deponeringar och donationer som erbjuds staden) systematiskt integreras i planeringen, genomförandet och beslutsfattandet i staden. I praktiken kan detta innebära till exempel förhandlingar om hur ett konstverk smidigt och kostnadseffektivt skapas och ställs ut som en del av stadens planerings- och byggnadsprojekt. Tillståndsprinciperna för konstverk ska vara desamma för alla förvaltningsområden.

TILLSTÅNDSPRINCIPERNA är följande:

1. Konstverk klassificeras som permanenta och tillfälliga konstverk.

2. Det permanenta konstverket bildar en harmonisk och intressant helhet även på lång sikt. Det permanenta konstverket är en permanent del av miljön. Det ska tåla tidens tand och vara av konstnärlig kvalitet sådant som är relevant också om årtionden. Konstverket ska också tåla till exempel väder och vandalism. Därför är det motiverat att permanenta verk alltid skapas av professionella konstnärer så att man kan vara säker på konstverkens konstnärliga och tekniska kvalitet. Konstverk som permanent utställs i stadsrummet går igenom en noggrannare granskning än tillfälliga konstverk.

3. Tyngdpunkterna för de permanenta konstverken är konstverkets höga konstnärliga kvalitet och tredimensionell konst.

4. Ett tillfälligt konstverk kan skapas och ställas ut med lätta och enhetliga tillståndsprinciper. Utgångspunkten för skapandet och utställandet av ett tillfälligt konstverk är att miljön återställs i ursprungligt skick enligt en överenskommen tidtabell efter den tid då konstverket är utställt löper ut. Tillfälligheten betyder att man har kommit överens om en tidpunkt och praktiska arrangemang för när konstverket ska avlägsnas innan konstverket skapats och ställts ut. Tillfällig konst möjliggör mångsidiga konstformer i offentliga rum.

5. Ett deponerat verk klassificeras som tillfälligt konstverk. Deponeraren ansvarar för transporten av verket och de kostnader som anknyter till transporten samt för försäkringar.

6. Vid behov ska man anvisa en plats där konstverket kan placeras som uppfyller tekniska och andra krav.

7. Innan tillståndet beviljas, ska man åtminstone uppvisa en skiss till konstverket och var konstverket ska placeras.

8. Man ska i god tid innan ärendet behandlas begära behövliga utlåtanden som anknyter till konstverket och var konstverket ska placeras. Man ska begära utlåtandena till exempel av Östra Nylands regionala ansvarsmuseum.

9. Förvärv som avviker från det ovannämnda kan göras endast i undantagsfall.

10. Om områden eller byggnader har kulturarvsvärde, ska man överväga konstprojekt särskilt noga.

11. Vid förvärv av konstverk ska man iakttä stor försiktighet om familjemedlemmar till förvaltningsorganets eller stadens anställda eller andra personer som står i nära kontakt med de anställda erbjuder föremål som donation, för försäljning eller mot skattelindringar.

Centralen för näringsliv och infrastruktur ansvarar för systematiskt och långsiktigt underhåll av de konstverk som placerats utomhus. Infrastrukturchefen ansvarar för praxis.

Centralen för bildning och välfärd ansvarar för systematiskt och långsiktigt underhåll av de konstverk som placerats inomhus. Museiintendenten svarar för praxis.

14. I fråga om utplacering av bestående konst godkänner stadsarkitekten planer för parker, aktivitetsplatser och grönområden, planläggningsärenden samt översiktsplaner för miljöbyggande samt ger utlåtanden om bland annat hur väl lämpade verken är för stadsbilden och för kulturmiljön.

Väsentligt i fråga om detaljplanerade områden är förhållandet till planens anvisningar och föreskrifter.

15. Efter undertecknandet av mottagningsavtalet för konstverket övergår förvaltnings- och äganderätten till de i avtalet nämnda konstobjekten omedelbart till staden. Efter undertecknandet av mottagningsavtalet har staden rätt att avlägsna, låna ut, ställa ut och på annat sätt hantera konstobjekten på det sätt som motsvarar stadens eget samlingsprogram och museibranschens normer för värdeklassificering.

ARBETSGRUPPEN FÖR OFFENTLIG KONST

För att främja offentlig konst inrättas det en arbetsgrupp för offentlig konst som består av museiintendenten, chefen för kultur- och fritidsväsendet, bibliotekschefen, infrastrukturchefen, stadsarkitekten, stadsträdgårdsmästaren och direktören för centralen för bildning och välfärd. Gruppens mest centrala uppgift är att ta hand om beredningen och genomförandet av de ärenden som anknyter till offentlig konst för Lovisa stad. Museiintendenten är sekreterare och sammankallare för

arbetsgruppen. Ungdomsfullmäktige, rådet för personer med funktionsnedsättning och äldrerådet och stadens andra organ kan utse sina representanter till arbetsgruppen, och arbetsgruppen sammankallar vid behov sakkunniga inom olika branscher. Arbetsgruppen hör kommuninvånarna och vid behov sakkunniga inom branschen då offentlig konst väljs.

ANVISNINGAR FÖR ATT PLACERA ETT TILLFÄLLIGT KONSTVERK PÅ EN OFFENTLIG UTOMHUSPLATS I LOVISA

- Då man ansöker om tillstånd ska man lägga fram till exempel en skiss eller en illustration som beskriver verkets karaktär.
- Den planlagda platsen för verket ska presenteras precist och ska gärna ha märkts ut på kartan.
- Innan konstverket placeras ska man komma överens om tidpunkten för monteringen och nedmonteringen av konstverket, och den som placerar ut konstverket ska se till att verket tas ned i tid.
- Konstverket ska fästas noggrant så att det inte kan falla eller lossna på grund av vädret. Konstverket får inte skada miljön, byggnader, egendom eller människor. Den som placerar verket är ansvarig för eventuell skada som konstverket förorsakar.
- Den som placerar konstverket ska se till att det område som använts återgår till ursprungligt skick efter att konstverket tagits ner.
- Konstverken får inte orsaka trafikstörningar. Konstverk som placeras vid en väg ska ligga på minst en meters avstånd från vägrenen. Ett konstverk som placeras vid en väg får inte till sin utformning eller färg vara sådant att det kan misstas för ett trafikmärke.

Enligt den förnyade lagen om kommunernas kulturverksamhet (2019/166; 3 § Kommunens uppgifter) fogas främjandet av offentlig konst till uppgifterna för ordnandet av kommunens kulturverksamhet. Målet för planeringen av områdesplaneringen enligt markanvändnings- och bygglagen (1999/132) är att främja en god, hälsosam, trygg och trivsamt livsmiljö som även är estetiskt balanserad och socialt fungerande och som tjänar användarnas behov.

Invånarenkäten/ Numrerade svar från centrum området

K1 Liittymän toisella puolella olevalle kalastajalle kumppani? Tai saalis?

Liittymän toisella puolella olevalle kalastajalle kaveri. Tai saalis?

K2 Liikenneympyrän keskelle pienosmalli Ungernin linnoituksesta. Mahdollisesti kevyesti valaistuna (niin ettei häiritse liikennettä). Ungern on harvinainen ja Suomen mittakaavassa hyvin omaleimainen kohde. Mikä olisi parempi sisääntulotoivotus historialliseen Loviisaan! (Itäisen liittymän ympyrään voisi laittaa Rosenin pienoismallin)

K3 Liikenneympyrään pienosmalli Ungernin linnoituksesta. Mahdollisesti kevyesti valaistu, liikenneturvallisuus huomioiden. Itäisen liittymän ympyrään pienoismalli Rosenista. Molemmat omaleimaisia, upeita kohteita, joita voisi nostaa esiin näissä sisääntuloissa. Miksei jopa Svartholman pienoismalli myös johonkin

K3b Veneilijän sijaan jokin näyttävämpi taideteos mikä yhdistää siinä maaseudun, kaupungin, meren, historian, nykyisyyden. Jos edellisessä kiertoliittymässä olisi jokin matalampi tähän kaipaava korkeampaa sillä seuraava on Kirkko mikä on korkea. Nivoisi yhteen kaupunkiin tulon ja lähtemisen, huomioiden myös itäisen kuertoliittymän

K4 Längs hela Helsingforsleden. Något som visar att man befinner sig nära centrum i en livaktig småstad. Växlande teman om möjligt till till rimlig kostnad. Eller mer bestående, som inte kräver underhåll. Eventuell belysning så att den inte kräver alltför mycket energi. Får inte inverka menligt på trafiksäkerheten (reklamljusskylten före skyddsvägen vid Sarvlaxgatan kan ifrågasättas)

K5 Puistoon esimerkiksi piknik penkkiä ja pöytää, sekä jokin taideinstallaatio, mahdollisesti sellainen jota saa koskea, tai jollain lailla voisi leikkiä installaation ympärillä tai tämän kanssa. Esim hyppynaru "teline" eli sellainen että ei tarvitse olla kolme lasta vaan riittää kaksi, jotta narua voi pyörittää

K6 Uusikaupunki, joka ei ole enää uusi vaan vanha, mutta ei niin vanha kuin vanhakaupunki. Kuvastaa kaupungin ajallista kerrostuneisuutta. Tavallista asuinalueita, jonka asukkailla on ollut oma merkityksensä kaupungin kehitykseen. Muistomerkki, joka kuvaa tätä arjen "sankaruutta".

K7 Iso veistos tai vastaava sopisi elävöittämään pientä puistoa. Vanhaa kivijalka puistossa voisi hyödyntää. Paikallishistoriaa esille, puistosta ja Uudestakaupungista. Samalla kävelyreittien kunnostus.

K 8 Fysisk konst, gärna något man får röra, klättra på. Gärna belyst under mörka tiden. Blickfång och inspiration längs lång viktig gata.

K 9 Här, och/eller på andra sidan gatan. En plats där många rör sig och det inte finns så mycket annat att titta på! Fysisk konst, integrerat i miljön, något som inte kräver underhåll. Som allmän regel, gärna verk av lokala konstnärer, hellre fler verk till rimlig kostnad än få dyrbara

K10 Liikenteen vuoksi menehtyneiden luonnoneläinten muistomerkki.

K11 Graffitaitaita. Luvallinen graffitaitaita skeittipuiston yhteyteen

K11 Graffitiseinä, mihin nuoret saisi luvan kanssa maalata eikä tarvitsisi esim. leikkipuistoja töhriä.

K12 Sillan alle (ja ylle) valotaidetta.

K13 Muraaleja tai muuta, mitä tässä on ollutkin, mutta ovat rapistuneet...

K 14 Koulun seinä: valotaideteos tai seinämaalaus. Koululla on paljon käyttäjiä niin päivisin kuin vapaa-ajalla, joten teos ilahduttaisi lukuisia kaupunkilaisia.

K14Koulun seinä

K 14 Taideteos Harjunteen koulun pihalle, jolloin näkyisi laajalle alueelle

K15 Harjunteen Koulun Brandensteininkadulle näkyvän portaikon korkea ikkuna olisi hyvä paikka taideteokselle. Esimerkiksi Kotkan Yhteisöotalo Messin ikkunoissa on Aiju Salmen-Salmisen teos nimeltä Jengi, jotain sen tapaista, että valo pääsee sisään ja teos näkyy sekä sisällä oleville että kadulla kulkeville. Residenssi tekee mielellään yhteistyötä esim. avoimen taiteilijahaun ja aikaa residenssissä toteuttaa teos.

Seinämaalaus kouluun. Lisäisi oppilaiden ja iltaikäyttäjien viihtyvyyttä.

K16 Harjunteen koulun/Loviisan lukion yhteyteen teokseksi voisi sopia veistos, seinämaalaus, tilataideteos jne. Paikan yhteyteen sopisi teos, joka jollain lailla kommentoisi oppimista, koulutuspolkua, opiskelua ja sen vaikutuksia tms. tai voisi osallistaa nuoria/yleisöä.

K17 Paikalla on jo olemassa oleva vesiallas, jossa on pieni rikkinäiseltä vesijohdosta vaikuttava vesisuihku. Altaaseen tulisi asentaa kirkon, Bonganlinnan ja harjun maisemaan sopiva vesiaihe/veistos, joka houkuttelee istahtamaan altaan vierelle ja nauttimaan maisemasta

K18 Loviisaan joulun aikaan jouluaiheista taidetta

K19 Harjulle valaistu taidepolku, jonka varrelle vuosittain yhteisesti tehty taideteos, kuten veistos, ei ammattitaiteilijan tekemä. Jonkun vetämä ryhmä loviisalaisia tavallisia asukkaita sen tekisi.

K20 Taidepolku Myllyharjulle, erilaisten taideteosten kokoelma läpi Myllyharjun

K21 En jättestor krona mitt på torget. Det skulle poängtera stadens historia, ta fram drottning Lovisa Ulrika

K22 Esim. Patsaita, jotain mitä voi myös koskea ja tunnustella. Helposti saavutettavissa eli kaikkien ulottuvilla.

K23 Aforismit jalkakäytävällä ovat ihania! Samoin runot puistojen penkeissä! Kiitos niistä!

K24 Näiden tyhjillään olevien rapistuneiden talojen ikkunoihin kuvia Loviisan historiasta kuten Haminassa on tehty. Tulisi jotain käyttöä näillekin taloille eikä ammottaisi tyhjyyttä.

K24 Näiden tyhjillään olevien talojen ikkunoihin esim. kuvia vanhasta Loviisasta kuten Haminassa on tehty. Jos näille taloille ei ole muuta käyttöä, niin sopisiko edes julkisen taiteen paikaksi?

K25 "Julbelysning" i form av ljuskonst som är uppe hela mörka delen av året. Kunde vara samma varje år, men åt annat än det vanliga. Kan vara längs nån annan gata också, men den här har känts lite bortglömd...

K26 Seinämuraali. Tässä rakennuksessa olisi oiva paikka muraalille. Joku Loviisaan liittyvä taideteos. Kotkasta voisi ottaa mallia

K27 I de här kvarteren finns flera element-bostadshus med trista fasader. Moderna (kanske till och med vågade) moralmålningar skulle göra området intressantare att promenera i och ge variation/kontrast till stadens äldre delar.

K28 Valaistus muurille vaikka onkin yksityispihalla, näkyy ohikulkijoille. Samoin graffiti muurin viereiselle varastorakennuksen seinälle. Historiallista tai modernia.

K29 Vesiliikelaitoksen rakennuksen Oltermanninkadun puoleiset ikkunat. Ikkunoissa on aina kaihtimet kiinni, joten teos ei todennäköisesti häiritä sisällätyöskentelevien näköalaa. Teoksen teema voisi olla jotenkin veteen liittyvä. Siitä voisi järjestää piirrustuskilpailun nuorille ja voittajan ehdotus toteutetaan ikkunoihin teippaamalla

K30 Någonstans nära skolan och platsen där Badhuset fanns. Statyer, monument som hänvisar till Lovisa som badort.

K31 Generalshagens koulun Puistokadun puoleiseen seinään voisi laittaa jotakin kaksiulotteista.

K32 Ett futuristiskt cykelställ för pendlare. Formgivit av en konstnär. Skulle också ge signaler om att Lovisa understöder cyklandet. PLATS: Nära busstationen och eller nära västra infarten för pendlare som stiger på bussen väster om centrum.

K33 Sairaalapuutarha ja patsaspuisto

Loviisan terveyskeskuksen ja sairaalan yhteyteen kunnostetaan pieni puisto. Puiston paikka voisi olla sisäpihalla. Muutama parkkipaikka poistetaan ja nurmikenttää tasataan sekä

laajennetaan niin että alueelle olisi helppo ja esteetön pääsy pyörätuolilla tai jopa sänkytilailla ulkoilemaan.
Kävelytiet olisivat päällystettyjä ja helposti luokse päästäviä.

Puistoon tehdään pieniä levähdyspisteitä, missä potilaita tapaamaan tulleet voisivat kaikessa rauhassa keskustella omaisensa tai ystävänsä kanssa.

Puistoon voitaisiin hankkia tai kerätä jo hankittuja patsaita tai veistoksia kävelyreitinvarteen. Esim. lahjoituksina saatuja hauraampia vesistöjä varten voitaisiin rakentaa kevyet sääsuojat.

Puiston suunnittelu voitaisiin antaa kilpailutehtäväksi esim. maamme puutarhaoppilaitoksille oppilas työksi ja juryn muodostaisi puutarha-alan huippuammattilaiset sekä paikalliset kuvanveistäjät ja kaupungin puutarhuri.

K34 I t.ex. den här parken eller någon annan, en installation som hänför sig till atomkraftverket. Atomer barn kan klättra i, atomer av klyvna stenar, atomer som hänger i luften...Här kan också vara informationsskyltar om vad atomenergi är med lite historik Curie, Einstein, finska vetenskapsmän, som en liten vetenskapspark

K35 Sillan jalkakäytävän puoleista kaidetta voisi jotenkin piristää. Vosisko sen maalata hauskesti tai kutoa super-pitkä sukka sitä peittämään - näin keskustaa ja kuningattarenrantaa yhdistäisi nähtävyys.

K36 Yhteisötaideteos "Silta". Loviisan asukkaat osallistuvat taideprojektiin, joka vahvistaa osallisuutta ja yhteisöllisyyttä. "Silta" on yhteys tämän hetken, Loviisan historian ja tulevaisuuden välillä. Silta mahdollistaa eri maailmojen yhteen tulemisen. Teos on ekologisesti, eettisesti ja sosiaalisesti kestävä, se on kaunis ja sulautuu sekä luontoon että ympäristöön ja ottaa huomioon myös muiden lajien monenkirjavuuden. Teoksessa voidaan elementtinä käyttää syötäviä kasveja (taidepuutarha) ja sen alueella kompostoituvaa kasviainesta käytetään mehevänä multana teoksen elävyyden hyväksi.

K37 (Määrilahden) Sillan kaiteissa voisi olla joku valojuttu. Sehän on niin "kaukana" torilta ettei sinne ole edes jouluvaloja saatu. On turhan ankea varsinkin pimeänä vuodenaikana.

K 38 Längs med promenadvägen på åsen, t.ex. nära Kuckusten. Där kunde placeras figurer, gjutna i järn, ur Kristina Elos bilderböcker, Haren Franz, Draken, Grodan, Råven och Kråkan. . Kristina är en duktig Lovisakonstnär, viktigt med lokal anknytning. Det skulle vara konst som barn gillade.

K 38 Tämä voisi olla toinen paikka, jonne interaktiivisen valo- ja äänitaidetapahtuman voisi tehdä.

K39 Bastionin seinään valaistuna vanhoja kuvia tai sitten muureille kiipeilemään ihmishahmoja/silhouetteja. Nyt koko linnoitus on ihan unohdettu ja ei kovin kiinnostava vaikka puistona on kaunis. Kaipaisi nostoa ja valaistusta.

K40 Bastionin seinään valaistuja kuvia. Tai muureille kiipeilemään ihmishahmoja/silhouetteja (sotilaita tms.). Saisi linnoitukselle nostetta, kun se ei tunnu kiinnostavan oikein ketään.

K41 Vanhan Rannan alue siistitymmäksi ja sinne kivi- tai betoni teos joka kestää säitä (Ja ihmisiä).

K42 Uuden kävelysillan luokse maalle kaupungin puolelle maamerkki jossa lukee MyLoviisa tai Loviisa tmv isoin valaistuin kirjaimin, josta voisi ottaa selfien.

K43 Voisi olla interaktiivinen ääni- ja valotaideteos pimeimpään aikaan. Nämä valotaideteokset keräävät myös kävijöitä Loviisaan.

K44 Taideteos, josta voi kurkata merelle eri vuodenaikoina ja ottaa selfiet.

K45 Mitt på Saltbodtorget: En rondell med mosaik runt om. Temat för rondellen skulle vara fiske och fisknäring. T.ex. en bassäng med fiskar en ett hållbart material eller gjutna i cement, en mosaik med mönster av fiskar, en staty av en gammaldags fiskare, en stor lax osv. Nordström hade en fiskfabrik och fisket har alltid varit en viktig näringsgren i Lovisa.

K 46 Ulkoilma videotykki esitystila/Ulkoilma auditorio tai elokuvateatteri tila.

Saltbodanin alueelle varataan nurkkaus/kenttä tila, jossa on valmiudet esittää isolla valkokankaalla elokuvia ja kuvaesityksiä ulkoilmassa. Elokuvat ja esim. Loviisan Kameraseuran non stop digikuva esityksiä voisi katsella syyspimeinä iltoina elo ja syyskuussa esim. ravintoloiden terasseilta tai tilapäisasennetuilta penkeiltä. Vaatimuksena on helposti asennettava valkokangas ja sähköistysvalmius. Sekä lähialueiden valojen pimennysmahdollisuus esityksen ajaksi. Äänitekniikan voisi hoitaa kovaäänisillä tai korvakuulokkeilla ja bluetooth/wifi tms. app. pohjaisella järjestelmällä. Videotykki, vahvistimet ym. voitaisiin asentaa nopeasti paikalleen, kun johdotukset ovat valmiina. Läheisten rakennusten sisätiloja voi hyödyntää esim. videotykin sijoittelussa näin niitä ei tarvitsisi purkaa joka esityskerran jälkeen.

K 47 Valotaidetta Lux Helsinki tyyliin. Ois ihan mahtava paikka jos koko harju olisi täynnä valotaidetta vuoden pimeimpänä ajankohtana. Ehkä ääni vielä mukana. Saataisiin Loviisaan lisää kävijöitä ja loviisalaiset saisivat nauttia valosta pimeimpään aikaan. Tekee hyvää ihmismielelle.

K49 De fina kärlekstrapporna kunde uppmärksammas med t.ex. ett räck av kätting med hängande hjärtan, en portal i form av en mun eller i ändan av trapporna två hjärtan som är in i varandra eller ett kyssande par. Något kärleksrelaterat

K50 Här vid Kärlekstrappan kunde det finnas t.ex ett räcke med hängande hjärtan, en hjärtportal eller något annat som för tankarna till kärlek. Ett par som kysses, en stor mun... Stället är trappan på väg till Kuckusten.

K51 Kaupunginjohtajan patsas

K52 Kylpyläkulttuuria kuvaileva teos - viheralueella olisi hyvin tilaa.

K 53 Vapaa ranta, Kivienheittely mereen.

Vapaiden rantojen määrä vähenee ja etääntyy kaupungin keskusta. Vapaan rannan symbolina voi pitää sitä, että siellä voi vapaasti heittää kiviä mereen, niin kauas kuin jaksaa kenenkään siitä häiriintymättä tai närkästymättä. Loviisanlahden itärannalle kaavoitettu asuinalue on hieno juttu, mutta aiheuttaa sääntöjen, pönötyksen ja sivistyksen tuleamista ko. rannalle. Loviisassa on haaveiltu ja unelmoitu vuosikausia, oikeammin vuosikymmeniä Sahaniemen aktiivisesta käyttöönnotosta. Mielikuvituksellisiin asuntosuunnitelmiin on panostettu ja rahaa on käytetty runsaasti. Hyvin vähän on tapahtunut. Ehkä onneksi. Se on yhä tavallisten kaupunkilaisten kävelykohde, ulkoilupaikka mistä voi talvella lähteä jäälle hiihtämään tai kesällä veneilemään. Rujo rantamaisema saattaa olla monelle ainoa kontakti mereen niin että jalat voi kastaa vilvoittavaan veteen ilman uimarannan hälyä.

Vapaalla rannalla voi heitellä kiviä mereen ilman huonoa omaatuntoa. Se on vanha tapa

K54 Kivesta esim pieni "tori" ja siihen kiviveistos. Voisi olla hieno Sahaniemen kärjessä - vähän Wau-efektiä.

K55 Voisiko Loviisanlahteen sijoittaa taideteoksen, joka näkyisi kummallekin puolelle lahtea sekä uudelta lahden poikki sijaitsevalta sillalta

K56 (MÄÄRLAHTI) Muraali tämän kerrostalon seinään

K57 Asuntomessualueelle kaupunkilaisten virkistykseksi valaistua taidetta, solisevia vesielementtejä, jotain mikä saisi viihtymään ulkona.

K58 Uusi asuntoalue ja valotaide

K59 Torille joku taideteos, jotta sitä saataisiin elävöitettyä.

K60 Graffitiseinä olisi kiva (RAATIHUONE)

K61 (TORI) Näköispatsas nykyisestä kaupunginjohtajasta.

K61 (TORI) Taideohjelmassa pitäisi noudattaa prosenttiperiaate kaikkiin rakennushankkeisiin. Ammattilaiset pitää valita teos/taiteilija ja siitä on maksettava asianmukaiset korvaukset. Tämä ei saisi olla poliitikkojen eikä kaupungin hallituksen lobbaushomma. Tärkeämpi kun tarkka sijainti on teoksen kytkös ja vuorovaikutus paikkaan. Taidetta olisi oltava sekä keskustassa että maaseudulla. Taideohjelma pitäisi myös laatia taitteen ammattilaiset eikä taiteesta kiinnostuneet paikallispolitiikot.

INVÅNARENKÄTEN/ SVAREN FRÅN FORSBY (F) OCH PERNÅ (P) NUMRERADE

F1 Lasten taidetta Israelinmetsän leikkipuistoon. Tai lasten suunnittelema/ideoima/päättämä teos...

- *Esim. hauska näyttävä portti leikkipuistoon*

F2 Fredrika Wilhelmina Carstensin puisto ja patsas Fredrika Wilhelmina Carstens kirjoitti Suomen ensimmäisen romaanin Murgrönan (Muratti) Koskenkylässä. Romaani julkaistiin vuonna 1840. Kirjailija on ansainnut muistomerkinsä. Romaanissa kuvataan paljon luontoa ja kasveja, joiden perusteella puiston voisi suunnitella.

F2b Fredrika Wilhelmina Carstensin puisto Suomen ensimmäinen romaani (Murgrönan) on kirjoitettu Koskenkylässä ja julkaistu vuonna 1840. Romaani on saanut arvostusta vasta kauan kirjailijan kuoleman jälkeen. Olisi merkittävä ele, jos Loviisan kaupunki perustaisi muistomerkin kirjailijalle, joka ei ole saanut ansaitsemaansa arvostusta. Romaanin kuvauksessa on välähdyksiä Koskenkylän luonnosta. Carstens kuvailee kirjassaan puutarhaa ja kasveja, joten puisto tai istutukset olisivat tärkeä lisä muistomerille. Samalla kolmion muotoisesta viheralueesta voisi tehdä sillan kävelytielle.

- *Puisto hyvä ehdotus, kartassa kuvattu paikka ei luultavasti mahdollinen mutta lähellä toinen. Vaatii kaavaan nimimuutoksen.*

F3 Perinteinen kyläsauna Elävän kulttuurin muistomerkki. Koskenkylän joen vanha pesutupa ja saunarakennus vuodelta 1914 on surkeassa kunnossa. Tilalle olisi mukava saada alueen historiaan ja kulttuuriperintöön sopiva yhteissauna, jonka voisi vuokrata omaan käyttöön. Sauna on parhaimmillaan osa elävää suomalaista kulttuuriperintöä. Sahan työntekijöille rakennettu sauna oli sitä aikoinaan. Sauna on samalla perinteinen ja trendikäs. Tällaista yhteisöllistä elävän kulttuuriperinnön muistomerkkiä ei ole muualla.

F4 Tämä rakennus ja sen seutu on synkkää ja myös jalankulkijoille vaarallinen paikka, kun ei ole jalkakäytävää. Jotain piristystä, valoa ja turvallisuutta tuovia elementtejä olisi hyvä olla tässä mutkassa.

F5 Askolinin muistomerkki suuren kiven ja penkkien yhteyteen

- *Laatta, taideteos? Siitä riippuen myös toteutus erilainen; laatta helppo, taide suurempi hanke.*

F6 Tämä alue on pimeä ja pusikkoinen mutta silti kaikkein kaunein kohta Koskenkylässä. Kaipaisi joko kosken valaisua tai jotain valaistua taideteosta. Pusikot peittävät näkymää kauniille kartanolle ja alue on ihan joutomaata. Todella synkkää seutua, joka kaipaisi piristystä!

F6b Pimeä nurkkaus, johon olisi hyvä saada valaistusta. Voisiko koskea valaista tai tehdä jonkun valaistun taideteoksen? Koskenranta tällä puolen siltää on "joutomaata" ja

pusikoitunutta. Pusikot haittaavat näkymää kauniille kartanolle. Sillan seutu kuitenkin Koskenkylän kauneimpia paikkoja ja ansaitsisi panostuksen viihtyvyyteen.

F7 Ruukinpuisto tai tukkipuisto Muistomerkki ruukkitoimintaan ja/tai sahateollisuuteen liittyen.

Koskenkylän ruukinpuisto tai Askolinipuisto Forsby bruk on Itä-Uudenmaan vanhin ruukki ja Suomen 9. vanhin ruukki. Tänne jokin ruukkiin, masuuniin, tukinuittoon tai sahatoimintaan liittyvä taideteos, kiitos! Alueen risukkoa voisi harventaa ja laittaa taideteoksen esim. masuunin tai proomun tai vastaavaa kuvaavan teoksen, penkin ja hoidetun ympäristön.

F8 Unohdettujen rakennusten elämä Koskenkylästä on purettu kauniita vanhoja rakennuksia vuosikymmeniä sitten. Jokaisesta puretusta tai palaneesta merkittävämmästä rakennuksesta (esim. långbygnad yms.) voisi tehdä maalauksen sähkökaappiin tai muuhun julkisella paikalla olevaan rakennelmaan, johon se sopii. Taiteilija Heini Lehväslaiho on tehnyt eläinaiheisia taideteoksia. Olisi hienoa, jos Heinin eläinaiheisia teoksia (esim. lintuja) saisi esille 2-3 sähkökaappiin kylän varrelle.

F9 Kuninkaantien muistomerkki Kuninkaantie on vuosisatoja kulkenut Koskenkylän läpi. Tien varrelle Koskenkylän päiväkodin edustalle olisi mukava saada muistomerkki.

- *Päiväkodin lähelle / viereen kyltti, jossa myös lapset mukaan suunnittelemaan – lapsia kiinnostavia elementtejä joiden kautta tulee historia myös lapsille tutuksi, interaktiivista kestävää osaa tms. mutta myös kyltin ”yläosaan” aikuisia varten puhtaasti informatiivinen osuus.*

F10 Kalastuksen muistomerkki Tornionjoen lippoamisen lisäksi myös Koskenkylässä on vahva kalastuksen ja koskikalastuksen perinne. Tänne sopisi koskikalastukseen liittyvä muistomerkki ja pieni taukopaikka kalastuksen lomaan.

- *Silmu -rahaa?*

F11 Varrella virran Luontoon sopiva esteettinen polku, joka laskeutuu Koskenkylän koulukeskuksesta Forsöntielle. Upea näköala virralle ja nopeampi reitti koululle voisi olla koulun oppilaiden vaihtelevien taideteosten näyttämö

Yhteenveto Koskenkylä:

- *Paikallishistoriaa, valoa pimeisiin paikkoihin, suuri osa toiveista toteutettavissa suht helpostikin toteutettavissa muiden kulttuuriprojektien yhteydessä, koulujen kanssa jne. Valaistus yhteistyössä muun alueen kehittämisen kanssa jne.*
- *Sahatoiminnan muistomerkkiä, taidetta Ruukin historiaan liittyen, Sillan seudulle lisähuomiota*
- *Tukinuiton historiaan liittyvää tapahtumaa?*
-

PERNAJA PERNÅ

P1a Är här en lekplats för barn? Till en lekplats kunde byggas statuer med husdjur, som kor, grisar, hästar, får, höns mm. Gärna kan de vara på något sätt interaktiva, ha ljud, fungera som klätterställningar, gungor eller "trampbilar"

P1 Jotakin, mikä yhdistää kylän liikuntapaikkoja ja edistäisi täten niiden aktiivista käyttöä.

P2a Här på förrådsväggen eller någon annan vägg reliefer, målningar eller ljuskonst som har Inge Lööks fina gamla tanter som motiv. Inge är en nationellt känd konstnär. Kanske hon har ideer?

P2 På det röda förrådet: något som påminner om konstnär Inge Lööks fina gamla tanter. Måning på väggen, en relief eller något annat som Inge Löök anser är bra. Inge Lööks fina tantbilder är kända, inte bara i Finland utan också utomlands. Värda att noteras.

P3 Kellotapulisa saisi jotenkin valaista. Hieno paikka jää pimentoon. Pernajassa voisi tuoda enemmän esille keskiaikaisuutta.

Önskemål från Pernå, som behandlades på konstpromenaden den 18.10.2024

KONSTENKÄTENS ALLA SVAR

Graffitiseinä olis kiva (RAATIHUONE)

Taideteos, josta voi kurkata merelle eri vuodenaikoina ja ottaa selfiet.

Valaistu kivi, yllättävä elementti keskelle pimeää hiihtäjien iloksi.

Suihkulähde meressä

Sillan jalkakäytävän puoleista kaidetta voisi jotenkin piristää. Vosisko sen maalata hauskaasti tai kutoa super-pitkä sukka sitä peittämään - näin keskustaa ja kuningattarenrantaa yhdistäisi nähtävyys.

Längs med promenadvägen på åsen, t.ex. nära Kuckusten. Där kunde placeras figurer, gjutna i järn, ur Kristina Elos bilderböcker, Haren Franz, Draken, Grodan, Räven och Kråkan. Kristina är en duktig Lovisakonstnär, viktigt med lokal anknytning. Det skulle vara konst som barn gillade.

En jättestor krona mitt på torget. Det skulle poängtera stadens historia, ta fram drottning Lovisa Ulrika.

Pimeä nurkkaus, johon olisi hyvä saada valaistusta. Voisiko koskea valaista tai tehdä jonkun valaistun taideteoksen? Koskenranta tällä puolen siltaa on "joutomaata" ja pusikoitunutta. Pusikot haittaavat näkymää kauniille kartanolle. Sillan seutu kuitenkin Koskenkylän kauneimpia paikkoja ja ansaitsisi panostuksen viihtyvyyteen.

Bastionin seinään valaistuja kuvia. Tai muureille kiipeilemään ihmishahmoja/silhouetteja (sotilaita tms.). Saisi linnoitukselle nostetta, kun se ei tunnu kiinnostavan oikein ketään. Kylpyläkulttuuria kuvaileva teos - viheralueella olisi hyvin tilaa.

Tämä alue on pimeä ja pusikkoinen mutta silti kaikkein kaunein kohta Koskenkylässä. Kaipaisi joko kosken valaisua tai jotain valaistua taideteosta. Pusikot peittävät näkymää kauniille kartanolle ja alue on ihan joutomaata. Todella synkkää seutua, joka kaipaisi piristystä!

Liittymän toisella puolella olevalle kalastajalle kumppani? Tai saalis?

Liittymän toisella puolella olevalle kalastajalle kaveri. Tai saalis?

Bastionin seinään valaistuna vanhoja kuvia tai sitten muureille kiipeilemään ihmishahmoja/silhouetteja. Nyt koko linnoitus on ihan unohdettu ja ei kovin kiinnostava vaikka puistona on kaunis. Kaipaisi nostoa ja valaistusta.

Näiden tyhjillään olevien rapistuneiden talojen ikkunoihin kuvia Loviisan historiasta kuten Haminassa on tehty. Tulisi jotain käyttöä näillekin taloille eikä ammottaisi tyhjyyttä.

Näiden tyhjillään olevien talojen ikkunoihin esim. kuvia vanhasta Loviisasta kuten Haminassa on tehty. Jos näille taloille ei ole muuta käyttöä, niin sopisiko edes julkisen taiteen paikaksi?

(MÄÄRLAHTI) Muraali tämän kerrostalon seinään.

Kellotapulia saisi jotenkin valaista. Hieno paikka jää pimentoon. Pernajassa voisi tuoda enemmän esille keskiaikaisuutta.

I de här kvarteren finns flera element-bostadshus med trista fasader. Moderna (kanske till och med vågade) moral målningar skulle göra området intressantare att promenera i och ge variation/kontrast till stadens äldre delar.

"Julbelysning" i form av ljuskonst som är uppe hela mörka delen av året. Kunde vara samma varje år, men åt annat än det vanliga. Kan vara längs någon annan gata också, men den här har känts lite bortglömd...

Nykyaikainen patsaspuisto

Lasten taidetta Israelinmetsän leikkipuistoon. Tai lasten suunnittelema/ideoima/päättämä teos...

Torille joku taideteos, jotta sitä saataisiin elävöitettyä.

Sillan alle (ja ylle) valotaidetta.

Muraaleja tai muuta, mitä tässä on ollutkin, mutta ovat rapistuneet...

Liikenneympyrän keskelle pienosmalli Ungernin linnoituksesta. Mahdollisesti kevyesti valaistuna (niin ettei häiritse liikennettä). Ungern on harvinainen ja Suomen mittakaavassa hyvin omaleimainen kohde. Mikä olisi parempi sisääntulotoivotus historialliseen Loviisaan! (Itäisen liittymän ympyrään voisi laittaa Rosenin pienoismallin)

Loviisaan joulun aikaan jouluaiheista taidetta

Esim. Patsaita, jotain mitä voi myös koskea ja tunnustella. Helposti saavutettavissa eli kaikkien ulottuvilla.

Asuntomessualueelle kaupunkilaisten virkistykseksi valaistua taidetta, solisevia vesielementtejä, jotain mikä saisi viihtymään ulkona.

Uusi asuntoalue ja valotaide

Koskenkylän ruukinpuisto tai Askolininpuisto

Tukinuittoon, sahan toimintaan tai masuuniin liittyvä muistomerkki, puisto ja istutuksia
Forsbyn ruukki on Itä-Uudenmaan vanhin ruukki ja Suomen 9. vanhin ruukki. Koskenkylä on historiallinen ja kasvava alue, joka ansaitsee taideteoksensa.

Fredrika Wilhelmina Carstensin puisto. Suomen ensimmäinen romaani (Murgrönan) on kirjoitettu Koskenkylässä ja julkaistu vuonna 1840. Romaani on saanut arvostusta vasta kauan kirjailijan kuoleman jälkeen. Olisi merkittävä ele, jos Loviisan kaupunki perustaisi muistomerkkin kirjailijalle, joka ei ole saanut ansaitsemaansa arvostusta. Romaanin kuvauksessa on välähdyksiä Koskenkylän luonnosta.

Carstens kuvailee kirjassaan puutarhaa ja kasveja, joten puisto tai istutukset olisivat tärkeä lisä muistomerkille. Samalla kolmion muotoisesta viheralueesta voisi tehdä sillan kävelytielle.

Puistoon esimerkiksi piknik penkkiä ja pöytää, sekä jokin taideinstallaatio, mahdollisesti sellainen jota saa koskea, tai jollain lailla voisi leikkiä installaation ympärillä tai tämän kanssa. Esim hyppynaru "teline" eli sellainen että ei tarvitse olla kolme lasta vaan riittää kaksi, jotta narua voi pyörittää.

Koiraystävällinen puistoalue, ehkäpä taidetta joiden yli tai ali koirat voivat kävellä, nuuhkia ja tutkia.

Täällä on suuri alue josta saisi aidattua koirapuistoaluetta, piknikpöytiä, interaktiivista taidetta, valaistusta lisäämään turvallisuuden tunnetta.

Tai koristevalastusta/sesonkivaloja puistoalueen puihin ja maisemaan

Koskenkylän ruukinpuisto tai Askolininpuisto

Forsby bruk on Itä-Uudenmaan vanhin ruukki ja Suomen 9. vanhin ruukki. Tähän jokin ruukkiin, masuuniin, tukinuittoon tai sahatoimintaan liittyvä taideteos, kiitos!

Alueen risukkoa voisi harventaa ja laittaa taideteoksen esim. masuunin tai proomun tai vastaavaa kuvaavan teoksen, penkin ja hoidetun ympäristön.

Fredrika Wilhelmina Carstensenin puisto ja patsas

Fredrika Wilhelmina Carstensen kirjoitti Suomen ensimmäisen romaanin Murgrönan (Muratti) Koskenkylässä. Romaani julkaistiin vuonna 1840. Kirjailija on ansainnut muistomerkkinsä. Romaanissa kuvataan paljon luontoa ja kasveja, joiden perusteella puiston voisi suunnitella.

Ruukinpuisto tai tukkipuusto

Muistomerkki ruukkitoimintaan ja/tai sahateollisuuteen liittyen.

Askolinin muistomerkki suuren kiven ja penkkien yhteyteen

Perinteinen kyläsauna

Elävän kulttuurin muistomerkki. Koskenkylän joen vanha pesutupa ja saunarakennus vuodelta 1914 on surkeassa kunnossa. Tilalle olisi mukava saada alueen historiaan ja kulttuuriperintöön sopiva yhteissauna, jonka voisi vuokrata omaan käyttöön.

Sauna on parhaimmillaan osa elävää suomalaista kulttuuriperintöä. Sahan työntekijöille rakennettu sauna oli sitä aikoinaan. Sauna on samalla perinteinen ja trendikäs. Tällaista yhteisöllistä elävän kulttuuriperinnön muistomerkkiä ei ole muualla.

Kalastuksen muistomerkki

Tornionjoen lippoamisen lisäksi myös Koskenkylässä on vahva kalastuksen ja koskikalastuksen perinne. Tähän sopisi koskikalastukseen liittyvä muistomerkki ja pieni taukopaikka kalastuksen lomaan.

Varrella virran

Luontoon sopiva esteettinen polku, joka laskeutuu Koskenkylän koulukeskuksesta Forsöntielle.

Upea näköala virralle ja nopeampi reitti koululle voisi olla koulun oppilaiden vaihtelevien taideteosten näyttämö

Kuninkaantien muistomerkki

Kuninkaantie on vuosisatoja kulkenut Koskenkylän läpi. Tien varrelle Koskenkylän päiväkodin edustalle olisi mukava saada muistomerkki.

Unohdettujen rakennusten elämä

Koskenkylästä on purettu kauniita vanhoja rakennuksia vuosikymmeniä sitten. Jokaisesta puretusta tai palaneesta merkittävämmästä rakennuksesta (esim. långbyggnad yms.) voisi tehdä maalauksen sähkökaappiin tai muuhun julkisella paikalla olevaan rakennelmaan, johon se sopii.

Taiteilija Heini Lehväslaiho on tehnyt eläinaiheisia taideteoksia. Olisi hienoa, jos Heinin eläinaiheisia teoksia (esim. lintuja) saisi esille 2-3 sähkökaappiin kylän varrelle.

Tämä rakennus ja sen seutu on synkkää ja myös jalankulkijoille vaarallinen paikka, kun ei ole jalkakäytävää. Jotain piristystä, valoa ja turvallisuutta tuovia elementtejä olisi hyvä olla tässä mutkassa.

Veneilijän sijaan jokin näyttävämpi taideteos mikä yhdistää siinä maaseudun, kaupungin, meren, historian, nykyisyyden. Jos edellisessä kiertoliittymässä olisi jokin matalampi tähän kaipa korkeampaa sillä seuraava on Kirkko mikä on korkea. Nivoisi yhteen kaupunkiin tulon ja lähtemisen, huomioiden myös itäisen kuertoliittymän Valaistus muurille vaikka onkin yksityispihalla, näkyy ohikulkijoille. Samoin graffiti muurin viereiselle varastorakennuksen seinälle. Historiallista tai modernia.

Fysisk konst, gärna något man får röra, klättra på. Gärna belyst under mörka tiden.

Blickfång och inspiration längs lång viktig gata.

Här, och/eller på andra sidan gatan. En plats där många rör sig och det inte finns så mycket annat att titta på! Fysisk konst, integrerat i miljön, något som inte kräver underhåll. Som allmän regel, gärna verk av lokala konstnärer, hellre fler verk till rimlig kostnad än få dyrbara

Längs hela Helsingforsleden. Något som visar att man befinner sig nära centrum i en livaktig småstad. Växlande teman om möjligt till till rimlig kostnad. Eller mer bestående, som inte kräver underhåll. Eventuell belysning så att den inte kräver alltför mycket energi. Får inte inverka menligt på trafiksäkerheten (reklamljusskylten före skyddsvägen vid Sarvlaxgatan kan ifrågasättas)

Voisiko tähän kehitellä jotain esim. taidevalaistusta patoon?

Muistomerkki Virginia af Forsellesille jonnekin Ruukkiin. Joku taideteos, joka kuvaisi naisjohtajuutta.

Ett futuristiskt cykelställ för pendlare. Formgivit av en konstnär. Skulle också ge signaler om att Lovisa understöder cyklandet. PLATS: Nära busstationen och eller nära västra infarten för pendlare som stiger på bussen väster om centrum.

I t.ex. den här parken eller någon annan, en installation som hänför sig till atomkraftverket. Atomer barn kan klättra i, atomer av klyvna stenar, atomer som hänger i luften...Här kan också vara informationsskyltar om vad atomenergi är med lite historik Curie, Einstein, finska vetenskapsmän, som en liten vetenskapspark.

Någonstans nära skolan och platsen där Badhuset fanns. Statyer, monument som hänvisar till Lovisa som badort.

Mitt på Saltbodtorget: En rondell med mosaik runt om. Temat för rondellen skulle vara fiske och fisknäring. T.ex. en bassäng med fiskar en ett hållbart material eller gjutna i cement, en mosaik med mönster av fiskar, en staty av en gammaldags fiskare, en stor lax osv. Nordström hade en fiskfabrik och fisket har alltid varit en viktig näringsgren i Lovisa.

Är här en lekplats för barn? Till en lekplats kunde byggas statuer med husdjur, som kor, grisar, hästar, får, höns mm. Gärna kan de vara på något sätt interaktiva, ha ljud, fungera som klätterställningar, gungor eller "trampbilar".

Här på förrådsväggen eller någon annan vägg reliefer, målningar eller ljuskonst som har Inge Lööks fina gamla tanter som motiv. Inge är en nationellt känd konstnär. Kanske hon har ideer?

Harjulle valaistu taidepolku, jonka varrelle vuosittain yhteisesti tehty taideteos, kuten veistos. ei ammattitaiteilijan tekemä. Jonkun vetämä ryhmä loviisalaisia tavallisia asukkaita sen tekisi.

Ett minnesmärke över Elina Sorainen/keramiker, död 2017 och hennes man Kai Nieminen/författare och översättare, född 1950. Nationellt och internationellt kända och prisbelönda, lokalt aktiva påverkare båda två. Bosatta i Baggböle/Isnäs sedan 1980. En vacker sten i naturen med inskrift kunde passa, i sällskap med vackra träd, t.ex. björkar och granar, snyggt belysta under årets mörka period.

Här vid Kärlekstrappan kunde det finnas t.ex ett räcke med hängande hjärtan, en hjärtportal eller något annat som för tankarna till kärlek. Ett par som kysses, en stor mun...

Stället är trappan på väg till Kuckusten.

På det röda förrådet: något som påminner om konstnär Inge Lööks fina gamla tanter. Måning på väggen, en relief eller något annat som Inge Löök anser är bra. Inge Lööks fina tantbilder är kända, inte bara i Finland utan också utomlands. Värda att noteras. De fina kärlekstrapporna kunde uppmärksammas med t.ex. ett räcke av kätting med hängande hjärtan, en portal i form av en mun eller i ändan av trapporna två hjärtan som är in i varandra eller ett kyssande par. Något kärleksrelaterat.

Uuden kävelysillan luokse maalle kaupungin puolelle maamerkki jossa lukee MyLoviisa tai Loviisa tmv isoin valaistu in kirjaimin, josta voisi ottaa selfien.

Harjurinteen Koulun Brandensteininkadulle näkyvän portaikon korkea ikkuna olisi hyvä paikka taideteokselle. Esimerkiksi Kotkan Yhteisötaalo Messin ikkunoissa on Aiju Salmen-Salmisen teos nimeltä Jengi, josta sen tapaista, että valo pääsee sisään ja teos näkyy sekä sisällä oleville että kadulla kulkeville. Residenssi tekee mielellään yhteistyötä esim. avoimen taiteilijahaun ja aikaa residenssissä toteuttaa teos.

Generalshagens koulun Puistokadun puoleiseen seinään voisi laittaa jotakin kaksiulotteista.

Vesiliikelayoksen rakennuksen Oltermanninkadun puoleiset ikkunat. Ikkunoissa on aina kaihtimet kiinni, joten teos ei todennäköisesti häiritse sisällätyöskentelevien näköalaa. Teoksen teema voisi olla jotenkin veteen liittyvä. Siitä voisi järjestää piirrustuskilpailun nuorille ja voittajan ehdotus toteutetaan ikkunoihin teippaamalla.

(TORI) Taideohjelmassa pitäisi noudattaa prosenttiperiaate kaikkiin rakennushankkeisiin. Ammattilaiset pitää valita teos/taiteilija ja siitä on maksettava asianmukaiset korvaukset. Tämä ei saisi olla politiikkojen eikä kaupungin hallituksen lobbaushomma. Tärkeämpi kun tarkka sijainti on teoksen kytkös ja vuorovaikutus paikkaan. Taidetta olisi oltava sekä keskustassa että maaseudulla. Taideohjelma pitäisi myös laatia taitteen ammattilaiset eikä taiteesta kiinnostuneet paikallispolitiikot.

Graffiti-aita. Luvallinen graffiti-aita skeittipuiston yhteyteen.

Graffiti-seinä, mihin nuoret saisi luvan kanssa maalata eikä tarvitsisi esim. leikkipuistoja töhriä.

Voisi olla interaktiivinen ääni- ja valotaideteos pimeimpään aikaan. Nämä valotaideteokset keräävät myös kävijöitä Loviisaan.

Tämä voisi olla toinen paikka, jonne interaktiivisen valo- ja äänitaidetapahtuman voisi tehdä.

Valotaidetta Lux Helsinki tyyliin. Ois ihan mahtava paikka jos koko harju olisi täynnä valotaidetta vuoden pimeimpänä ajankohtana. Ehkä ääni vielä mukana. Saataisiin Loviisaan lisää kävijöitä ja loviisalaiset saisivat nauttia valosta pimeimpään aikaan. Tekee hyvää ihmismielelle.

Liikenneympyrään pienosmalli Ungernin linnoituksesta. Mahdollisesti kevyesti valaistu, liikenneturvallisuus huomioiden. Itäisen liittymän ympyrään pienoismalli Rosenista.

Molemmat omaleimaisia, upeita kohteita, joita voisi nostaa esiin näissä sisääntuloissa.

Miksei jopa Svartholman pienoismalli myös johonkin

Atomitien päähän patsas tai monumentti.

Kuvanveistäjä liitto, Loviisan kaupunki ja Fortum järjestävät veistoskilpailun, missä etsitään Atomitien päähän mantereen puolelle Fortumin portin läheisyyteen veistosta tai monumenttia kuvastamaan laitoksen historiaa ja kaupungin asukkaiden kanssa tehtyä työtä ja yhteistyötä vuosien varrella. Patsaan paljastustilaisuus olisi jonkin vuosipäivän yhteydessä.

Monumentista tulisi mielenkiinnon kohde. Se olisi myös taidekeskustelun aiheena.

Vastustajakin hakkeelle löytyisi periloviisalaiseen tapaan.

Nykyisin laitokselle ei tehdä enää vierailuja entiseen malliin, vaan vierailijat käyvät vain porttirakennuksessa kääntymässä. Ko. Monumentti olisi myös osa vierailua. Se voisi toimia myös jonkinlaisena merenkulkijoidenkin kiintopisteenä.

Laitoksen purun jälkeen monumentti voitaisiin siirtää loppusijoituspaikan päälle. Joten yksi monumentin suunnitteluperusteista olisi ääretön pitkäikäisyys.

Sairaalapuutarha ja patsaspuisto

Loviisan terveyskeskuksen ja sairaalan yhteyteen kunnostetaan pieni puisto. Puiston paikka voisi olla sisäpihalla. Muutama parkkipaikka poistetaan ja nurmikenttää tasataan sekä laajennetaan niin että alueelle olisi helppo ja esteetön pääsy pyörätuolilla tai jopa sänkypotilailla ulkoilemaan.

Kävelytiet olisivat päällystettyjä ja helposti luokse päästäviä.

Puistoon tehdään pieniä levähdyspisteitä, missä potilaita tapaamaan tulleet voisivat kaikessa rauhassa keskustella omaisensa tai ystävänsä kanssa.

Puistoon voitaisiin hankkia tai kerätä jo hankittuja patsaita tai veistoksia kävelyreitille varten. Esim. lahjoituksina saatuja hauraampia vesistöjä varten voitaisiin rakentaa kevyet sääsuojat.

Puiston suunnittelu voitaisiin antaa kilpailutehtäväksi esim. maamme puutarhaoppilaitoksille oppilas työksi ja juryn muodostaisi puutarha-alan huippuammattilaiset sekä paikalliset kuvanveistäjät ja kaupungin puutarhuri.

Vapaa ranta, Kivienheittely mereen.

Vapaiden rantojen määrä vähenee ja etääntyy kaupungin keskusta. Vapaan rannan symbolina voi pitää sitä, että siellä voi vapaasti heittää kiviä mereen, niin kauas kuin jaksaa kenenkään siitä häiriintymättä tai närkästymättä. Loviisanlahden itärannalle kaavoitettu asuinalue on hieno juttu, mutta aiheuttaa sääntöjen, pönötyksen ja sivistyksen tuleamista ko. rannalle.

Loviisassa on haaveiltu ja unelmoitu vuosikausia, oikeammin vuosikymmeniä Sahaniemen aktiivisesta käyttöön otosta. Mielikuvituksellisiin asutusuunnitelmiin on panostettu ja rahaa on käytetty runsaasti. Hyvin vähän on tapahtunut. Ehkä onneksi. Se on yhä tavallisten kaupunkilaisten kävelykohde, ulkoilupaikka mistä voi talvella lähteä jäälle hiihtämään tai kesällä veneilemään. Rujo rantamaisema saattaa olla monelle ainoa kontakti mereen niin että jalat voi kastaa vilvoittavaan veteen ilman uimarannan hälyä. Vapaalla rannalla voi heitellä kiviä mereen ilman huonoa omaatuntoa. Se on vanha tapa

Taidekirppis

Loviisassa voitaisiin järjestää joskus hiljaisena ajanjaksona taidekirppis. Marraskuu, tammikuu, helmikuu voisivat olla ajankohtia milloin on tapahtumarintamalla melko hiljaista.

Taidekirppiksen ideana on että ihmiset voisivat tuoda taideteoksia kaupaksi ja huutokaupattavaksi esim. liikunetahalliin järjestettävään tilaisuuteen. Sääntönä olisi että teokset olisivat taidekentän piiriin kuuluvia tuotteita. Tauluja, julisteita, veistoksia, nuottivihkoja designtuotteita.

Ulkoilma videotykki esitystila/Ulkoilma auditorio tai elokuvateatteri tila.

Saltbodanin alueelle varataan nurkkaus/kenttä tila, jossa on valmiudet esittää isolla valkokankaalla elokuvia ja kuvaesityksiä ulkoilmassa.

Elokuvat ja esim. Loviisan Kameraseuran non stop digikuva esityksiä voisi katsella syyspimeinä iltoina elo ja syyskuussa esim. ravintoloiden terasseilta tai tilapäisasennetuilta penkeiltä.

Vaativuutena on helposti asennettava valkokangas ja sähköistysvalmius. Sekä lähialueiden valojen pimennysmahdollisuus esityksen ajaksi.

Äänitekniikan voisi hoitaa kovaäänisillä tai korvakuulokkeilla ja bluetooth/wifi tms. app. pohjaisella järjestelmällä.

Videotykki, vahvistimet ym. voitaisiin asentaa nopeasti paikalleen, kun johdotukset ovat valmiina. Läheisten rakennusten sisätiloja voi hyödyntää esim. videotykin sijoittelussa näin niitä ei tarvitsisi purkaa joka esityskerran jälkeen.

Koulun seinä

Taideteos Harjunteen koulun pihalle, jolloin näkyisi laajalle alueelle

Kivestä esim pieni "tori" ja siihen kiviveistos. Voisi olla hieno Sahaniemen kärjessä - vähän Wau-efektiä.

Vanhan Rannan alue siistitymmäksi ja sinne kivi- tai betoni teos joka kestää säitä (Ja ihmisiä).

Jotakin, mikä yhdistää kylän liikuntapaikkoja ja edistäisi täten niiden aktiivista käyttöä.

Harjunteen koulun/Loviisan lukion yhteyteen teokseksi voisi sopia veistos, seinämaalaus, tilataideteos jne. Paikan yhteyteen sopisi teos, joka jollain lailla kommentoisi oppimista, koulutuspolkua, opiskelua ja sen vaikutuksia tms. tai voisi osallistaa nuoria/yleisöä.

Seinämaalaus kouluun. Lisäisi oppilaiden ja iltaikäyttäjien viihtyvyyttä.

Koulun seinä: valotaideteos tai seinämaalaus. Koululla on paljon käyttäjiä niin päivisin kuin vapaa-ajalla, joten teos ilahduttaisi lukuisia kaupunkilaisia.

Joku hieno patsas, kenties jokin sisällissotaan tai saksalaisten maannousuun liittyvää.

Seinämuraali. Tässä rakennuksessa olisi oiva paikka muraalille. Joku Loviisaan liittyvä taideteos. Kotkasta voisi ottaa mallia.

Saaristotien ihan päähän "kehykset" missä voi käydä ottamassa kuvan

Iso veistos tai vastaava sopisi elävöittämään pientä puistoa. Vanhaa kivijalka puistossa voisi hyödyntää. Paikallishistoriaa esille, puistosta ja Uudestakaupungista. Samalla kävelyreittien kunnostus.

Yhteisötaideteos "Silta". Loviisan asukkaat osallistuvat taideprojektiin, joka vahvistaa osallisuutta ja yhteisöllisyyttä. "Silta" on yhteys tämän hetken, Loviisan historian ja tulevaisuuden välillä. Silta mahdollistaa eri maailmojen yhteen tulemisen. Teos on ekologisesti, eettisesti ja sosiaalisesti kestävä, se on kaunis ja sulautuu sekä luontoon että ympäristöön ja ottaa huomioon myös muiden lajien monenkirjaisuuden. Teoksessa voidaan elementtinä käyttää syötäviä kasveja (taidepuutarha) ja sen alueella kompostoituvaa kasviainesta käytetään mehevänä multana teoksen elävyyden hyväksi.

Liikenteen vuoksi menehtyneiden luonnoneläinten muistomerkki.

Aforismit jalkakäytävällä ovat ihania! Samoin runot puistojen penkeissä! Kiitos niistä!

Paikalla on jo olemassa oleva vesiallas, jossa on pieni rikkinäiseltä vesijohdosta vaikuttava vesisuihku. Altaaseen tulisi asentaa kirkon, Bonganlinnan ja harjun maisemaan sopiva vesiaihe/veistos, joka houkuttelee istahtamaan altaan vierelle ja nauttimaan maisemasta Uusikaupunki, joka ei ole enää uusi vaan vanha, mutta ei niin vanha kuin vanhakaupunki. Kuvastaa kaupungin ajallista kerrostuneisuutta. Tavallista asuinalueita, jonka asukkailla on ollut oma merkityksensä kaupungin kehitykseen. Muistomerkki, joka kuvaa tätä arjen "sankaruutta".

Suolatorille isohko patsas tai suihkukaivo elävöittämään toria

Taidepolku Myllyharjulle, erilaisten taideteosten kokoelma läpi Myllyharjun

Voisiko Loviisanlahteen sijoittaa taideteoksen, joka näkyisi kummallekin puolelle lahtea sekä uudelta lahden poikki sijaitsevalta sillalta

Strömforsin ruukkiin on jo vuosia toivottu ja suunniteltu taidepenkkejä eli paikallisten taiteilijoiden tuunaamia kaupungin penkkejä. Turistit voisivat levähtää niissä ja ihailla kaunista aluetta.

Lapsille sopiva taidepolku. Lapsia kiinnostavia toiminnallisia taideteoksia muutama ympäri kylää ja kartta minkä avulla niitä voi bongata. Lapset jäävät usein huomioimatta julkisessa taiteessa. Kun lapset viihtyvät ruukissa, viihtyvät myös vanhemmat ja kuluttavat enemmän rahaa paikallisiin palveluihin ja kertovat helpommin eteenpäin tutuille kuinka kiva paikka Loviisa on.

Markkinamäki on ollut tärkeä kaupankäynnin ja muinaisen asumisen alue.

Tie (Kiramontie) vie uimarannalle ja tältä puolen rantaa ruukkialueen tunnetuimmat maamerkit heijastuvat patoaltaan pintaan. Nykytaidetta, valoinstallaatiota tai nykyveistosta, alue on elinvoimainen ja elää uutta tulemistaan vahvasti mm. Loviisan tasokkaimmat taidenäyttelyt kesäisin järjestetään alueella.

(TORI) Näköispatsas nykyisestä kaupunginjohtajasta. Kaikki itsevaltiat tarvitsevat oman patsaan.

Taiteellinen "selfieraami". Ruukista otetaan paljon kuvia ja olisi hyvää mainosta, jos täällä olisi paikka, missä turistit voisivat ottaa kuvan itsestään ja kuvaan tulisi maininta mistä se on otettu. Paljon ilmaista mainosta Loviisalle kun kuvat jaetaan kävijöiden sosiaalisessa mediassa.

Kaupunginjohtajan patsas, ylväs ja arrogantti kuvaus piittaamattomuudesta ja nököalattomuudesta.

Toivoisin tunnelmallista valotaidetta ruukille

Markkinamäentien alkupää kaipaisi siistintää ja taide voisi sillan alle tai pylväisiin tuoda kauneutta betoniin, vaikka muraalityyppinen maalaus, esim. David Popan herkkä ja kaunis maalaustyyli

Kauniiden puiden valaisua voisi olla Ruukin alueella enemmänkin

(Määrilahden) Sillan kaiteissa voisi olla joku valojuuttu. Sehän on niin "kaukana" torilta ettei sinne ole edes jouluvaloja saatu. On turhan ankea varsinkin pimeänä vuodenaikana.

Utställningar i parker, t.ex. såsom i somras i Kapellparken och även ljusinstallationer eller annat liknande.

Kino Marilynin valkoiseen seinään (Kappelin puistoa päin) taide

Kino Marilynin valkoiselle seinälle (Kappelin puistoa päin) maalaus, jossa otteita eri elokuvista, mistä on kiva yrittää bongaila eri hahmoja. Googesta löytyy varmasti mallia vastaavasta Genevestä Ranskasta.

Lisäksi syksyllä Kurpitsanäyttely olisi kiva ulos kaupungille. Erilaisia kaiverrettuja kurpitsoja, jonne voi kuka vain tuoda vapaaasti ja esim. osa kaupungin puolesta. Ja näihin valot iltaisin.

Bygga ut över lång tid. Anlita lokala konstnärer. Inte förutsätta energislukande eller annars kostsamt underhåll. Förse konstverken med tydlig information, åtminstone om konstnär och år.

Harjurinteen koulu. Harmoninen Valotaideteos tai seinämaalaus toisi viihtyvyyttä koulun oppilaille ja henkilökunnalle

Något i stil med konstverken i Nickby (kaninöronen och morötterna i trafikrondellerna och Stefan Lindfors' konstverk).

Det behöver alltså inte vara så traditionella konstverk där åskådaren genast ser vad konstverket föreställer, utan gärna också lite abstrakt att man själv kan göra tolkningar. Molempiin oikeat ammattitaiteilijoiden suunnittelemat nykytaideteokset jotka toivottavat tulijan tervetulleeksi ja tervemenneeksi, ja jättävät jälken ja mielikuvan, toimivat maamerkkeinä, eivätkä ole nöyristeleviä.

Nykyinen kalastaja, vene, merimerkki - koriste ei toimi mm. monimateriaalisuutensa puolesta ja kannustaa näköjään pukemaan ihmisen kokoista ja -muotoista istujaa kaikkennäköisiillä halvoilla sesonkikoristeilla.

Koko ekologisesta puistosta ekologisen taiteen puisto, ensimmäinen Suomessa!

Väggmålningar (muraler) som passar platsens tema kunde vara trevligt på byggnader som har stora t ex rappade ytor. Så klart inte de historiska byggnaderna. Men t ex hälsocentralen kunde det passa på den nyare delen och Forsby center. Men även byggnader som inte är stadens som t ex Gallerian, kassagården m.m kunde passa. De målade transformatorerna är fina och kunde få spridning även utanför centrum.

Strömforsin ruukkialue, Ahvenkosken markkinamäen alue,

Tunnettujen henkilöiden ja mesenaattien muistomerkkejä.

Bilaga 4 Byarnas berättelse

STADSKÄRNAN

De äldsta byggnaderna i Lovisa centrum är från 1700-talet, från tiden före branden 1855 då nästan hela det gamla centrum ödelades. Det finns några statyer och monument i centrala Lovisa, de flesta från 1900-talet. I det centrala Lovisa finns torget som är omgivet av flera ståtliga byggnader, två bulevarder, affärskvarter, egnahemsområden, parker och höghus. Torget omges av en unik samling tvåvåningshus i sten byggda kring 1860, efter den stora branden då hela centrum fick en ny detaljplan. Detaljplanen är signerad Georg Theodor Chiewitz, arkitekt. De flesta av byggnaderna är också ritade av honom, eller på hans byrå. Därför hör miljön kring torget till de få i vårt land som är planerad av en och samma arkitekt. Det gör att torgmiljön kan betraktas som ett konstverk i sig. Man kan besöka alla platser till fots, allt är nära och lättillgängligt.

Om vi rör oss söderut från centrum kommer vi till den historiskt unika Nedre stan med sin trähusbebyggelse. Från kyrkan löper den natursköna åsen med kvarn och utsiktstorn mot stadsdelen Södra åsen. På området finns höghus byggda på 1970-talet. Invånare och turister kan fritt promenera längs Lovisavikens västra strand, från Lovisa gymnasium, via Skeppsbron, förbi Tullbron ända till simstranden Plagen och campingområdet Ekudden.

Den som kommer till Lovisa österifrån kan ta den gamla Kungsvägen och vika av vid bastion Ungern, köra förbi bastion Rosen och genom stadsdelen Garnison mot Kapellparken. Här finns Kommendantshuset, som inhyser stadens museum, samt den gamla Brunnsparken med radiumkällan, idrottsplanen och travbanan.

Lite utanför stadskärnan har vi kvarteren i Nystad, Fredsby och Antby som i huvudsak består av småhusbebyggelse. De flesta hus är så kallade frontmannahus.

Mera modern, offentlig konst skulle skapa nya intressanta element i stadsbilden.

ÖVRIGA STADSDELAR OCH BYAR

Det nya Lovisa uppstod 2010 genom att de tidigare kommunerna Pernå, Liljendal, Strömfors och Lovisa slogs samman till en ny storkommun. Staden antog sloganen "Byarnas stad" för att betona att kommunen är vidsträckt och mycket mer än det gamla centrum. Men också i det "gamla" Lovisa finns stadsdelar som fortfarande är av byakaraktär, som Antby och Råfsby, Köpbacka och Valkom. Staden har uttryckligen velat betona att en av dess styrkor är att man vill upprätthålla livskraften i hela kommunen och inte koncentrera all service endast till centrum. Byarna och deras livskraft är en viktig del av kommunens identitet och självkänsla och de har bevarat sin karaktär genom decennierna.

PERNÅ

Pernå beskrivs bäst genom sina byar. Längst söderut finns Horslök och Härpe på Sarfsalö, lite norrut Fasarby ett stycke från huvudvägen. Vi fortsätter genom Isnäs där flera bostadshus byggda för sågarbetare med familjer finns bevarade. Husen är till sitt yttre i stort sett i ursprungsskick. Isnäs industriområde är upptaget i miljöministeriets och museiverkets publikation (1993) över kulturhistoriskt värdefulla byggnader av riksintresse. Längs Pernåvikens västra kust och i Sarvlax finns flera slott och herrgårdar, Tervik, Tjusterby och Storsarvlax för att nämna några. Lite längre norrut Malmgårdsslott.

Forsby är idag en växande stadsdel med småindustrier, ett tvåspråkigt skolcentrum, daghem och idrottshall.

Norr om Lovisa finns flera byar. Av speciell betydelse är Kuggom, där finns såväl Kuggom Traditionscentrum som Lurens sommarsteater

Till sist tar vi er på en tur till Pernå kyrkoby. I Pernå kan ni besöka en av Finlands äldsta kyrkor, den medeltida gråstenskyrkan byggd på 1410- och 1450-talet. Herrgårdarna ligger tätt i forna kommunen Pernå som kunde skryta med att vara den kommun där gårdarna låg tätast. Här finns Stor-Sarvlaks med ett sitt barockslott från 1672. I Pernå finns också Tervik och Tjusterby. Malmgård tar emot besökare och har både café och gårdsbutik. Labby i söder tar emot besökare enligt överenskommelse och kan erbjuda övernattnig. Gemensamt för gårdarna är att områdena kring dem oftast är parklika och bjuder förbipasserande på vackra vyer.

Finlands reformator och det finska skriftspråkets fader Mikael Agricola var född i Pernå. Agricolamuseet ligger i Pernå kyrkby. Bekanta er med de minnestavlor som berättar om hans liv. Minnestavlor finns längs Agricolastigen som börjar vid Pernå kyrka. Vid kyrkan finns en byst i brons av bygdens son som föddes omkring 1510 och dog 1557 på väg hem från fredsförhandlingar i Ryssland. På den plats där Mikael Agricolas barndomshem fanns hittar ni en minnesstod över Mikael Agricola. Agricolamuseet ligger i Pernå kyrkby.

Som en form av offentlig konst kan man kanske också betrakta de stenlabyrinter, eller jungfrudanser, från förmodern tid som finns i norra Pernå, en i Påvalsby och två i Andersby (se Museiverkets sida kyppi.fi).

Pernå kyrkby var knutpunkten i Pernå socken. Här finns tre viktiga monument, St Mikael's kyrka, en gråstenskyrka från 1400-talet, en minnesstaty över Mikael Agricola och en minnessten på platsen där han föddes.

LILJENDAL

Sävträsk var tidigare Liljendal kommuns centrum och kyrkby. Än idag är det en livskraftig by med skola, bibliotek, kyrka, FBK och äldreboende Längs riksväg 6 finns också betydelsefull industri.

Gravgården med kapellet är belägna invid Drombomvägen nära Forsby å med utsikt över det igenvuxna Sävträsket (Hemträsket). Platsen är populär bland såväl flyttfåglar, fågelskådare som vandrare längs naturstigen Det gamla sädesmagasinet fungerar idag som hembygdsmuseum. Vid stenbron finns ett minnesmärke som hedrar veteranernas, lottornas och hembygdens insatser under krigsåren 1939–1945.

Föreningshuset Liljendalgården och Bagarstugan är kända för mången östnylänning. På Liljendalgården ordnas olika fester, konserter och framför allt ungdomsföreningens årliga revy då man får höra äkta Liljendaldialekt.

Bagarstugan med bodar har anor från general Carl Gustaf Armfelts tid 1711-1736, då han innehade Liljendal översteboställe. Armfelt hade Liljendals överstes ämbetshus i sin besittning.

Ett minnesmärke över karolinen Armfelt har rests nära den plats där Liljendal gård en gång stod. Invid gamla riksväg 6 står Liljendals äldsta hus Sockenstugan, före detta Söderby skola och prästgård.

STRÖMFORS

Det pittoreska kulturlandskapet vid bruket är i huvudsak ett resultat av Virginia af Forselles (1759–1846) livsverk. Hon skapade helheten åren 1790–1846.

Virigina kom till bruket från Sverige. Hennes ansvarsperiod började då hennes man, bergsrådet Henrik Johan (1754–1790), dog. Hon blev ensam med sina två barn och tog hand om affärsverksamheten som utöver järnindustri och lantbruk även omfattade en såg och en kvarn som fungerade med vattenkraftverk.

Industrin i Strömfors byggde från början på vattenkraftverket i Kymijoki. På området fanns ett sågverk, en såg och en kvarn. Anordningar som hörde samman med användningen av vattenkraften samt kraftverksdammen finns fortfarande till påseende i Strömfors bruk.

Den första smedjan i bruket, den så kallade Nedre smedjan, byggdes redan innan Virginias tid strax efter freden i Åbo år 1743. Det var då som Pyttis indelades i två delar: den del som fanns kvar i Ryssland och den del som utgjordes av Strömfors vid Kymmene älvs västra strand.

Virginia utförde dock största delen av sitt livsverk efter år 1809, det vill säga i Storfurstendömet Finland. På Virginias tid utvidgades Nedre smedjan och under hennes sista år inleddes byggandet av den så kallade Övre smedjan.

Med tanke på miljön är det så kallade Nådaslottet, en stor bostadsbyggnad, av speciell betydelse. Bredvid byggnaden finns en bod som senare fungerade som brandstation med slangtorn. Det ursprungligen gula komplexet är en av de mest fotograferade platserna i Strömfors bruk. Till miljön vid det bredvidliggande Tallinmäki hör ett häststall. Ladugården byggdes i början av år 1800.

Vingina af Forselles verk är värdefullt och kunde gott och väl finnas med på Unescos lista över världsarv. Den balanserade helhet av byggnader som hon har skapat är det största kulturkapitalet i Strömfors bruk

Kulturmiljön i bruket genomsyras av industri och järnindustri, det vill säga av all från smedjor till plast- och elindustri. Den tidigare fabriken för elektrisk utrustning utgör en väsentlig del av helheten och närhistorien. Den stora fabriksbyggnaden söker sin nya roll i samtiden.

Träkyrkan, byggd i slutet av 1700-talet, utgör en prydnad i bruksmiljön. Helene Schjerfbeck (1862–1946) med medhjälpare målade den nya altartavlan i slutet av 1800-talet. Tavlan är den enda altartavla som den världskända konstnären har gjort.